1842—191
egyetemi tan
ajándéka.

NEMZETI NŐNEVELÉS

4-3, 9-10.

KIADJA

AZ ERZSÉBET-NŐISKOLA TANÁRI TESTÜLETE.

SZERKESZTI

SEBESTYÉNNÉ STETINA ILONA.

XXV. ÉVFOLYAM. 1904. I. FÜZET.

Január.

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA.

TARTALOM.

		Lap
I.	Magyar női mozgalom a XVIII. században. Közli: Szigethy Karolina	1—10
II.	Zsilinszky Mihály. (Arcképpel) Sebestyénné Stetina Ilona	11—14
III.	Kovalevska Zsófia. Poznan Jolán	15—20
IV.	A lakóház szentsége. Ruskinből. Geöcze Sarolta	21—28
V.	A Rembrandt-kalap. Ember János	29—31
VI.	**Nőnevelési szemle.** Olvasóinkhoz. — A tanulók szünidei utazása. — A tanítónők választó-joga. — Az öreg tanítók ünnepe. — Nők az orvosi kaszinóban. — Spencer Herbert emléke. — A békéscsabai iparkiállítás. — A modern asszony. — A M. D. E. győri köre. — A M. D. E. budapesti tanítónői szakosztálya. — Külföldi női mozgalmak	32—38
VII.	**Irodalom.** Gaal Mózes: A három kenyeres pajtás. h. p. — Beküldött könyvek	39—40

☞ *Tisztelettel kérjük folyóiratunk t. előfizetőit s* ***az iskolákat és egyesületeket,*** *melyek folyóiratunkat járatják, hogy az előfizetési pénzeket* ***egyenesen kiadóhivatalunkba (István-út, Erzsébet Nőiskola)*** *szíveskedjenek küldeni. A közvetve beküldés által az úgy is csekély előfizetési díj jelentékenyen megkevesbedik. Reklamációkat* ***díjtalanul*** *csak a füzet megjelenését követő hónapban teljesítünk. A folyóirat régi évfolyamai tetemesen leszállított áron kaphatók a kiadóhivatalban.*

A *„Nemzeti Nőnevelés“* megjelen (az iskolai nagy szünet idejét kivéve) havonként három nyomott ívnyi terjedelemben.

Előfizetési díj: egész évre 4 kor.

Csak egész évre nyitunk előfizetést; de az előfizetési összeg két részletben való lefizetését is elfogadjuk.

Az előfizetési pénzek a *„Nemzeti Nőnevelés“* címe alatt a VI. ker. állami polg. iskolai tanítónőképző intézetbe (István-út); a folyóirat szellemi részét illető közlemények Sebestyénné Stetina Ilona szerkesztőhöz (VI. ker. Bulyovszky-utca 28. sz.) küldendők.

NEMZETI NŐNEVELÉS.

XXV. ÉVFOLYAM. 1904. JANUÁR. I. FÜZET.

MAGYAR NŐI MOZGALOM A XVIII. SZÁZAD VÉGÉN.

Kicsiny, elsárgult füzetke került a kezembe. Kis nyolcadrét alakú s 32 levele van csupán. Felkeltette azonban a figyelmemet, nemcsak, mert valamikor gr. Széchenyi Ferenc könyvespolcán büszkélkedett (amit a címlapra nyomott «exlibris» bizonyít), hanem mert a magyar nők törekvésének egy becses emlékét sejthettem benne. Az 1790-ben nyomtatott füzetkének címlapjáról ugyanis a következőket olvastam: «A magyar anyáknak az országgyűlésre egybegyűlt ‚Ország Nagyai' s magyar atyák elejébe terjesztett alázatos kérések.» A szerző neve nincs a címlapra nyomtatva, ami természetes is; de hogy a magyar anyák íródeákját Bárány Péternek hívták, azt jó régies írással odajegyezte valaki, alighanem maga gr. Széchenyi Ferenc.

A magyar anyák tehát nem maguk szerkesztették az országgyűléshez intézett folyamodásukat, amit a magyar nők akkori műveltségi viszonyait tekintve, csodálnunk nem is lehet; de kétségtelenül az ő érzéseiket és művelődésükre való törekvéseiket fejezi ki az irat, mely épen ezért igazán tanulságos. De érdekes és tanulságos e füzetke reánk nézve azért is, mert az akkori és a mai nőnevelési viszonyokra s a nőkérdés akkori és mai állapotára vonatkozó összehasonlításokra ad alkalmat.

A magyar anyák az országgyűléstől nem nagy dolgot kérnek. Annyit csupán, hogy engedjék meg nekik a magyar országgyűlésen jelen lenni s az ott tartott beszédeket végighallgatni. Kérésük megokolásában azonban annyi a kor műveltségi állapotát jellemző vonás, hogy méltónak ítéltem a folyamodást a következő szószerinti idézetekben — természetesen nem egész terjedelmében — bemutatni.

«*Kedveseink! Férjeink! — Atyák!*»

«Valahányszor az Anglusokról szó kerekedik barátságos egymás közt való beszélgetéstekben: mindenkor hallánk azt önnön ajakitokból, hogy az Anglus, mind természeti tulajdonságira, mind Országlásának rendtartására nézve leg-közelébb esett a' Magyarhoz.

Ti tsodáltátok az ő mély elméjeket, boldog Országlássoknak módját: mi pedig az aszszonyi tzifrálkodásban való külömbféle hamar, 's jó ízlésű találmánnyaikat; azért, mert titeket amaz, minket pedig ez gyönyörködtetett.

Ti (a' mint távúlról értenünk lehete) hoszszas tsodálkozástok után, e' jelen-lévő Ország-gyűlésében, tsak-nem utól fogjátok érni, a' boldog Országlásnak módjában, bötsös Vezéreteket: mi pedig, hogy fellépjünk azon hellyre, mellyen az Anglus' Dámák állanak, egyenesen tőletek várjuk a segedelmet.

Nyújtsátok, Férjeink, támogató Karjaitokat; mert a' természet bennünket gyengéknek alkotott, de a' vidék szokás-is már majd tsak-nem egész Magyar erőnkből ki-vett.

Kérésünk nem tsak nem hellytelen, nem tsak nem illetlen; hanem hasznos, sőtt szükséges-is: igaz, hogy szokatlan; de haszna, és szükséges mi-voltta bátorít bennünket a' szokatlanság ellen.

Engedjétek-meg, hogy az Ország-gyűlési Ülésekben mi-is jelen lehessünk; nem mint végezésteknek ítélő-bírái, nem mint veletek egyenlő hatalmú Törény-szerzők; hanem mint nézők, mint bőlts végezésteknek tsodálói, 's mint önnön véreiteknek, — Kedves magzatinknak — boldogságát igazán szomjúhozó Küldöttek, — igaz Anyák.

Szabjatok-ki az Haza' boldogságának Templomában részünkre egy hellyet, — de tsak eléggé poltzosan, — hogy magzatink' boldogságának édessen hangzó szava szabadon harsoghasson ajakitokról az Anyák' füleibe.

Illy-képpen mi-is el-jutunk fel-tett tárgyunkhoz; mi se leszünk alább-valók az Anglus Dámáknál — Anyáknál.»

— — «Mi, kedves Férjeink, szint' olly Nemesi jussal bírunk, mint Ti; szint' úgy fele-részét teszszük az Hazának, mint Ti;

nints is világos törvény arról, hogy a' Magyar Nemes Aszszonyságok szint' olly' szabadok ne legyenek, mint Ti: tehát miért nem engedhetnétek-meg, hogy, szabad léttünkre, egy szabad Hazának szabad Ország-gyűlésén — az igaz szabadságnak Jelén — megne-jelenhetnénk; fő képpen midőn ezen fel-tett tzélunkra nézve, nem kérünk egyebet, hanem tsak azt, a' mivel az Anglus Dámák kérkednek.

Akarjátok talán, hogy mi, — a' ti Feleségtek — kik a' nélkül is mind ekkoráig házainknak négy falai közé zártt foglyok valánk, nagyobb rabjaitok legyünk, mint az Anglus Dámák az ő Férjeké? Avagy nagyobb ditsőségnek fogjátok tartani, hogy Rabfeleségtek, mint pedig hogy, szabad léttetekre, szabad aszszonyaitok legyünk?»

— — «Igazán mondják azt a' Világ' Böltsei, hogy, mennél tudatlanabb az ember, annál szükebb az ő gyönyörűségeinek határja; annál kevesebb gyönyörűségekre akadhat. Ha tehát az Ország' dolgainak tudománnyából ki-zártok bennünket; ha elfogjátok ezen kút-fejét-is a' gyönyörűségeknek: ön-ként magatok fosztjátok-meg magatokat ezen rend-béli gyönyörűségekkel való éléstől. Ha ellenben bé-vinnétek bennünket az Hazánk' dolgairól való tudományba; ha útat nyitnátok az Ország' dolgaiban rejtekező temérdek gyönyörűségekre: azzal meg-gazdagítanátok mi bennünk gyönyörűségteknek tárházát: üres óráitokban veletek együtt elmélkedhetnénk az Haza' dolgairól.»

«De mit szóltok arra, ha azt mondjuk: hogy a' Magyar Szabadság, majd-nem minden tekéntetre nézve a' mi Hatalmunkban vagyon? — Azt mondanátok: ez igen fenn-héjázó gondolat; erre gyenge teremtés az aszszony 's a' t.

Kedvesink! Az honnyai szabadságnak védelmezésére emeltt erős kő-falnak ledőntése, nem-tsak atzél keménységű tsákányok, vas ékek, 's pőrők által eshetik-meg; hanem apró, 's vékony varró-tők, sőt merő simogató kéz-koptatások által-is. A' szabadság alá nem-tsak egy izmos Férj-fi, hanem egy erőtlen aszszony-is vermet áshat; tsak azon külömbséggel, hogy az erős vas eszközökkel hamarább, a' gyengékkel pedig később megy' a' siralmas munka.

Tőlünk függ a' ti szabadságtok, úgy-mint Aszszonyoktól. — Rendes, első tekéntetre nevetséges, de igaz mondás. Az Orvosi Tudományban világosan megmuttatatott dolog az: hogy az aszszonynak elméje gyorsabb, virgantzabb, serényebb minden rendű dolgoknak fel-találására, mint a' Férj-fié: azért fő-képpen, hogy. mivel a' Férj-fi, már nevelésében-is mély gondolatokhoz szoktatódván, az után-is merő fontos elme-béli gyakorlásokban forog: tehát az húzomos el-merülttség miatt, nem ta-lálhatja-fel mindenben olly' könnyen magát, mint az aszszony.

Kedveseink! Ez tsak müveletlen természeti készsége az aszszonynak. Ha ezen természeti adományt, az Ország dolgainak szerentséltetésére nézve, ki-fényesítitek; ha ezen készen-várakozó természeti ajándéknak, a' köz-tárgyra igyekező arránnyát ki szabjátok: igen nagy elő-menetelt várhattok belőle. Ki-fényesül pedig 's el-készül az által, ha a' Magyar Nemes Aszszonyságok jelen lévén az Ország-gyűlésében bele-tanulnak mind azokba, a' miket kedves Férjeink, az Ország' boldogulására végeznek. Példánk lehet ebben Frantzia Orszag, mellynek kórmánnyát, igazán szólván, tovább két-száz esztendőknél titokban vitte a' szép Aszszonyi Nem.»

— — «De bár-ha igaz lenne is, hogy Frantzia Ország megvesztegetésének oka vóltt az aszszonyi Ministerium: az nem tsoda; mert annak indító-oka nem az Haza' boldogságának szeretetéből, hanem az akkori Országóknak meg-feslettségéből szivárgott. Azután ez tsak egy példa mi ellenünk. Ki nem tudja ellenben, mi szerentsés vóltt Anglia Annának, Magyar Hazánk Ditső Maria Theresiának, 's Moszka Ország a' még most-is életben lévő Katalinnak Országlása alatt?»

— — «Látván immár, 's bele-is tanulván a' Feleségek, az Ország gyűléseiben, az Haza' boldogságára kévántató dolgokba, s onnét ki-tanúlván azt, a' mi leg-sikeressebb, mind az ősi szabadságnak, mind pedig az Haza boldogságának, nem-tsak fenn-tartására, hanem elő-mozdítására-is: egész erővel azon leszünk, hogy, a' Természettől nekünk adatott titkos mesterségeink által, ugyan azonokra bírjuk kedves Férjeinknek szíveit, a' mik mind a' szabad-

ságnak, mind az Haza' boldogságának gyarapítására leg-hasznossabbak.

Ha pedig ki-rekesztetek bennünket az Ország-gyűlésébül: nem csak meg-nem-kóstolljátok se magatok, se pedig késő maradékjaitok fáradságtoknak édes gyümöltsét, hanem gödröt ástok önként minden munkátok alá, mellyeket az Haza' boldogulásának fen-tartására tesztek; pedig igen természetessen; mert el-titkolván előttünk azon eszközöket, mellyek az Haza javára szolgálhatnának, lehetetlen lesz tőlünk, ha akarnánk-is, hogy azokat szíveitekben fel-gyúllaszszuk, 's nevelljük.

De Anyák-is vagyunk! Nagy szó ez, Kedvesink! — Szent nevezet! — mellytől vagy meg-rendűlhet Szabadságtoknak Királyi Széke, vagy meg-erősödhetik.»

«Az Anya veti-meg gyermekének szívében a' Szabadság' fundamentomát, vagy ellenben már a' tejjel együtt gyermekébe öntheti az honnyai Szabadság iránt való idegenkedésnek lelkét; mert a' legelső szó-is, mellyet gyermekének erőtlen nyelvével rebegtet, vagy Szabadság, vagy Rabság lehet.»

«Tartoztok tehát ezzel nékünk úgy, mint Férj-fiak, mint Férjek, 's mint Atyák. De tartoztok úgy-is, mint igaz Polgári az Hazának. Az Ország-gyűlésében szó kerekedik vagy az Haza' szükséges terheinek közös el-viseléséről, vagy pedig az Haza' boldogságára való hasznos dolgoknak elő mozdításáról. A' szükséges terhek közül tsak az egy Hadat veszszük-elől. Ha az Országnak ellenségei vagynak: édes ölelgetések, 's tsókok által vitéz lelket önthetünk az ellenség ellen ki-kelő Férjeinkbe, 's fiainkba; az egy haj-szálan függő győzedelemnek kétséges kimenetelét, a' Görög, 's Római Aszszonyoknak példája szerént, meg-határozhattjuk; sőtt, ha a' dolognak szorgos ügye úgy hozná magával, magyar vitézséggel, magunk-is fegyverhez kaphatunk; 's gyenge Karjainkkal öregbíthettjük kedves Férjeinknek 's Fiainknak, az hoszszas ütközetben, már-már tsüggedező erejeket.»

«Az Haza' boldogságának elő-mozdítására hasznos dolgok közé pedig számlálljuk, a' többiek közűl, az egy Tudományokat. Ha az ékes, vagy hasznos Tudományoknak, Túdós Magyar Tár-

saságok által leendő gyarapodásáról gondolkozik az Országgyűlése: fel-gerjed a' mi szívünk-is, az elől-adott okok által, azoknak szeretetére, mellyből az következik, hogy a Túdós Társaságnak Tagjait, mind Pénz-beli, mind pedig aszszonyi édesgető 's elevenítő ditséreteink által, önként nem tsak támogatni fogjuk; hanem bennünk-is fel-lobban a' Tudományoknak lángja, úgy, hogy a' Magyar Nemes Aszszonyságoknak termékeny elméjekre nézve, a' vidék Nemzeteknek bámulására, Magyar Saphó-kat Corinná-kat, Madame Sevigné-ket, Madame Grafigni-ket számlálhatna ditső Országotok.

Ha bennünk fel-gyúllad a Tudományok iránt való buzgó szeretet, abból még az-is fog-következni, hogy, magunk-is kedvellvén a' Tudományokat, önnön magzatinkat-is nagyobb szorgalommal gerjesztenénk azoknak meg-tanulására. Ki nem tudja pedig, hogy az Anyának majd-nem mindenkor hathatóssabb ereje vagyon az ő fiainak szívére, mint az Atyáknak; azért, mert azoknak ketsegtető Anyai intéssek édessebb, mindég, mint az Atyáknak fenyítő veszszejek.

Ez által a'-hoz-is lehetne jutni a' nevelésnek kedvességében, hogy így a' Magyar Ifjúságot, mellynek mély, 's egyszer-'s-mind virgantz elméje vagyon ugyan, de mind eddig bal szemmel, s' komor kedvvel foglalatoskodott a' Tudományoknak gyakorlásában, hogy, mondánk, a' Magyar Ifiúságot nem kellenék kemény módokkal a, tanúlásra űzni, melly durva vele-való bánást megszokván az ifiú, majd-nem egész jövendő élttére durva, 's faragatlan természetű marad.

Hát a' Magyar Túdós Társaságoknak fel-állításából, — mellyekre már úgy-is szegény tehetségeinknek részét fel áldozni készek vagyunk — mi haszon származna, mind az Anyai Nyelvnek ki-fényesítésére, mind pedig ebből az egész Hazára?»

— — «Tsak azt adjuk hozzá, hogy a' Nemzeti nyelvnek fényesítése leg-inkább a' Szép Aszszonyi Nemtől függ: mert azon ékes, és édesded hangnak, mellyben a' nyelvnek Kellemetessége áll, itélő-bírája egyenessen a' gyenge, 's tsínos aszszonyi hallás. Az után világos dolog az-is, hogy a' nyelv a' Szép Nemmel való

társalkodásban, 's úgy-nevezett assemblekban leg-inkább fényesül. Hahogy egyszer a' küső Országi Gavallérok nem fognak a' meg-nevezett assemblékban egyébb nyelvet hallani, hanem-tsak Magyart: széltibe fogják tanulni Haza-Nyelvünket, éppen tsak azért hogy Hazánknak Szépeivel beszélgethessenek.»

De minek víttattjuk mi, minek támogattjuk fontos okokkal Kérésünket? Hiszem, midőn ti, Kedvesink, az Haza' boldogságáról gondolkoztok az Ország-gyűlésében, már önként titkon részessé tesztek bennünket az Ország-gyűlésében. Mert valljon kiket akartok az Ország' neve alatt boldogítani? — Magatokat-is; de bezzeg, és leg-inkább Feleségeiteket, gyermekeiteket.»

«Azt felelitek reá: illetlenség az aszszonyt az Ország-gyűlésébe bé- botsátani — mi köze az aszszonynak az Ország' dolgával? Rokka az ő kezébe, nem Ország' dolga — 's a' t.

Illetlenség? Talán illendőbbnek tartjátok lenni, hogy szerelmes Párotokat, a' Zfidók' módjára, ki-zárjátok az Ország Templomának Szent-hellyéből? Az illendőbb-é, hogy, a' szerentsés, vagy szerentsétlen ügyet veletek egyes erővel viselő aszszonyaitokat rokkára idézzétek akkor, midőn köz szerentsénknek-vagy szerentsétlenségünknek dolga forog-fenn?»

«Nem illik inkább, hogy az Aszszony, az Ország-gyűlésében csodállja Férjének bőlts okoskodásait? Nem illik, hogy lássa; mi férj-fiúi álhatatossággal hallgattja-ki Férje másnak fontos beszédeit?

Nem illik, hogy lássa, mi mértéklett okossággal, 's erős okokkal tzáfollja-meg másnak elől-adott erőtlen okait? Nem illik-é látni, mi szorgalmatossan kerüli-el az ő Férje azt, hogy másnak beszédjébe ne szólljon, 's így az okos rendben járó beszédnek foljamattját meg-ne-szaggassa? Nem illik-é egy aszszonynak, az Ország-gyűlésén lévő bölts rend-tartásból tanúlni, mi ként szabjon ő-is házi dolgainak 's népének ollyatén rend-tartást? Nem illik-é látni, 's hallani egy aszszonynak, mi jól meg-fontoltt beszéddel álnak-elől az Országnak Attyai az Haza' boldogságának Szent-hellyén, a' honnét sok milliom embernek élete, Keserve, vére, Mindene gyógyúlást vár; ne-hogy az egész Természet — az

egész Emberiség — boszszút ne-kiáltson valaha az ő jól ki nemfőzött tsak egy szavok-ellen-is?

Mind ezeket Férjeinknek példájából tanulván: gyermekeinknek szívébe oltjuk ezután a' Emberiség' java után sóhajtozó édes érzést, e' mellett pedig ama' férj-fiúi mértéklett okosságot-is melly, nem tsak a' különös életben, hanem 's leg-inkább az illyen nyilván-való ditső gyülekezetben a' Férj-fiúnak első ékessége, első érdeme.

Ha pedig még azt-is hozzá adjuk, hogy elsőben közűlünk tsak a' Főbb Renden lévőknek (azoknak-is az Ország-Bírája, vagy Personálisnak engedelmével) szabad lesz bé-menni; másodszor, hogy nekünk a' dologba bele szolni nem lesz szabad, hanem szabad lesz az elő-fordúló böls vetélkedéseket tsak tsendes figyelemmel hallani: nem láttjuk, mi illetlenség lehet benne.

Hogy pedig azt mondjátok, hogy nints köze az aszszonynak az Ország' dolgával, azt el-nem szenvedhettjük.

Ha az aszszonynak elméje fontos gondolatokkal nem mulatozhat: kényteleníttetik (önnön tapasztalásunkból tudjuk) mindenben keresni a' változást, 's a' külömb-féleséget. A' szüntelen való változást, 's külömb-féleséget meg-szokván, végre változó természetbe öltözik. Ebből származik a' tzifrálkodásban való mulatozás; ebből a' Mode után való esdegélés.

Hát ebből mi következik? Az, hogy lassan-ként meg-únván nemzeti öltözetünket, vidék ruházatokra vágyódunk; nem tetszik az öltözet, ha-tsak nem Bétsből nem Párisból való. Erre sok pénz ki-megy' az Országból.

Mivel pedig illetlen Frantzia, vagy Német öltözetben járni annak, a' ki Frantziául, vagy Németűl nem tud: egész erővel a' vidék Nyelveknek meg-tanúlására adjuk magunkat. Ez által elfelejtvén édes Anya-nyelvünket, végre, a' nemzeti öltözettel együtt, úgy meg-útálljuk nemzeti nyelvünket-is, hogy azonnal úndorodik bennünk a' természet, mihellytt valakit Magyar nyelven hallunk-is beszélleni. Anya-öltözetünknek, 's Nyelvünknek gyűlölségéből, gyűlölni kezdjük tulajdon Nemzetünket-is; sőt szégyenlyük aztis, hogy Magyarok vagyunk.

Mivel pedig ollyanoknak akarjuk magzatinkat tenni, a' millyenek magunk vagyunk: ezen nemzeti gyűlölséget gyermekeinkbe-is bé-óltani igyekezzük. Mellyre nézve nem tetszik gyermekeinknek Nevelője, ha-tsak nem Frantzia, vagy Német. Ez-is, azon kívül, hogy talán Frantzia, vagy Német Országból szám-kivettetett gonosz-tévő, a' Magyar Szabadság iránt benne meg-gyökerezett gyűlölségből, nevendék Urfiában ismét öregbíti, 's neveli azon gyűlölséget. Így bánik gyermekeinkkel a' Frantzia, vagy Német Inas-is. — Gondolljatok már, Kedvesink, két illyen Nemzéft, ha feltalálljátok a' Magyart Magyar Országban ne mondjatok bennünket Feleségeiteknek!

Láttjátok, hogy van az Aszszonynak köze az Ország dolgával.

Úgy-is szüntelen-való Panasztok az néktek, hogy a' Magyar Ifiúság egészen kivetkezett magyar természetéből; neki-ereszkedett minden-nemű vidék szokásoknak; nem vér már olly' keményen szíve a' Magyar Szabadságért; bele-zabáltt minden testet lelket fogyasztó vidék mérgekbe; ótsállja nem tsak Atyáitoknak hamvait, hanem önnön végezéseiteket-is; 's mikor ti az Ország-gyűlésében ősi Szabadságtok mellett magyar bátorsággal ki-keltek, ők hátatok megett ki-nevetik szentséges buzgóságtokat, 's a' t.

Mi ennek az oka? Nem-de a' nevelés. — Kinek Kezéből vevék fiaitok a' nevelésnek fundamentomát? A' miénkből — Tehát mi vagyunk oka, nem de, hogy szabadságtoknak támogató Oszlopai meg-töredeztek? Ezt nem tagadjuk. Tehát viszontag mi rajtunk áll az-is, hogy a' jövendő Oszlopok meg-tántoríthatatlan erősségűek legyenek.

De ki az oka, hogy mi így neveltük eddig fiaitokat? — Az eddig el-tölt üdőnek mostoha Környűl állásai, mellyek meg-nem-engedék, hogy olly' hellyre vezéreltethettek vólna az Anyák, a hol az igaz Szabadságnak magvát szedegethetvén, azt osztán Fiaitok' szívébe vethettük volna.

Meg-hajnalodott, Kedvesink! Itt a' sikeres alkalmatosság! Itt az Ország-gyűlése — az a' helly mellyben a' Szabadságnak magva ajakitokról a' mi szívünkre pereghet, onnét pedig fiaitok'

szívében hajthat kellemetes növéseket. Már ha bennünket kinem-rekesztetek az Ország-gyűléseiből, sőt inkább oda édesgettek: a' tetemes Károknak meg-ellenzésével tetemes hasznokat-is szülhettek az Hazának.

Mert így a' változások után eddig esdegélő elménk elegendő fontos gondolatokat kapván mulatságára ki vetkezünk a' változó természetből; szívünk pedig a' Nemzetünkhöz, édes Anya-nyelvünkhöz, Szabadságunkhoz, szokásunkhoz, való szeretetre fel-gerjed, el-annyira, hogy, ezekkel egészen el-telvén elménk, 's szívünk, (tapasztalni fogjátok) nem gondolunk, látunk, hallunk érzünk ez után egyebet. hanem tsak azt, a' mi — Magyar.

Kedvesink! Férjeink! Atyák! Ime' előtökbe terjesztett Kérésünk, buzgó Kévánságunk, ti utánnatok egyik leg-főbb gyönyörűségünk!

Kérésünknek okait (a' mennyire gyengeségünk engedte) elől-adtuk. Több esedező szavakkal nem terhelljük hozzánk, 's gyermekeitekhez való szereteteteket. Tsak egyedűl arra emlékeztetünk benneteket, hogy, ha mi mindenkor készen valánk a' ti gyönyörűségeiteknek gyarapítására, 's nevelésére: ezen kisded gyönyörűséget Szerelmeseeitektől — meg-ne-vonjátok.»

Ime némi kihagyásokkal az egész folyamodvány. Fényes bizonyítéka ez annak, hogy a magyar asszonyban a művelődésre való törekvés már a multban is erősen ki volt fejlődve. Óriási lépést tettünk azóta előre. 70 évvel később Veres Pálné már felsőbb leányiskolák felállításáért nyujthatta be az országgyűléshez — 9000 nő aláírásával — ismeretes folyamodását, míg ma, nincs a művelődésnek egyetlen eszköze sem elzárva a magyar nő előtt! Bár élnének leányaink emez eszközökkel olyan nemzeti szellemben, mint amilyen a bemutatott folyamodványt átlengi s használnák magasabb műveltségüket is ilyen értelemben a családi élet tökéletesítésére és a magyar társadalom sebeinek — mert, vannak ilyenek — orvoslására.

Budapest. Közli *Szigethy Karolina.*

ZSILINSZKY MIHÁLY.

(Arcképpel.)

A «Hivatalos Közlöny» január 1. számában egy kitüntetés hirét olvastuk, mely tanügyi körökben országszerte nagy örömet keltett. Király Ö felsége ugyanis Zsilinszky Mihály közoktatásügyi államtitkárnak «buzgó és kitünő szolgálatai jutalmául» a «Lipótrend» középkeresztjét adományozta.

A király kegye Zsilinszky Mihály kitüntetésével 40 évnél hosszabb időre terjedő közpályának soha nem lankadó munkásságát jutalmazta meg; olyan munkásság iránt tanúsítva legmagasabb elismerését, melynek vezérmotivuma az általános emberszereteten kívül mindenkor a magyar hazának és magyar kulturának igaz és mély szeretete volt.

Zsilinszky Mihály korán állott a magyar kultura szolgálatába. Tanulmányait a pesti teologiai intézetnél befejezvén, két éven át külföldi egyetemeken hallgatta a történet, bölcsészet és esztetika legkitünőbb képviselőit. Külföldről hazatérvén, alig 23 éves korában tanárrá lett a szarvasi gimnáziumban. (1861.) Itt nemcsak mint lelkes és tudós tanár tünt ki: tanitási tárgyainak irodalmi mívelésével is csakhamar kitünő hírnevet és maradandó érdemeket szerzett. Történeti kézikönyvei mellett 1868-ban megírta «A magyar költészet és szónoklat» kézi könyvét is, mely munkáját az a kitüntetés érte, hogy Rimely püspök ennek alapján ismertette meg Rudolf trónörökössel Kossuth beszédeit és páratlan szónoki képességeit.

Tanári állásától már 1874-ben megvált, hogy a vármegyei életben tevékenyebb részt vehessen, de az oktatásügy iránt való érdeklődését új munkakörébe is magával vitte. Ez érdeklődés

hozta létre 1874-ben a békéscsabai polgári leányiskolát, melynek szervezésében Zsilinszky tevékeny részt vett. A leánynevelésnek mindenkor nagy jelentőséget tulajdonítva, maga választotta meg az új intézet tanerőit s működésüket nemcsak figyelemmel kisérte, de tanácsaival is támogatta. Tanügyi körökkel való összeköttetését fentartotta azután is, mikor 1875-ben mint országgyűlési képviselő Budapestre tette át lakását. Az országgyűlésen minden fontosabb tanügyi kérdésben felszólalt és sok tanügypolitikai és személyi kérdés kedvező elintézését köszönhettük ez időtől kezdve az ő tekintélyének és jóakaratának. A tanügy érdekeinek az országgyűlésen való előmozdítását a Csongrád és Zólyom vármegyékben (1889—95) töltött főispáni évei szakították félbe, amikor azonban az illető vármegyék tanügyi állapotának fejlesztésére folyt be tevékenyen. A legméltóbb teret azonban Zsilinszky a tanügy javára váló munkásságának kifejtésére akkor találta meg, midőn 1895-ben a közoktatásügyi miniszteriumban Wlassics mellett államtitkárságot vállalt. Az ő bölcs mérséklete és gazdag tapasztalata sok szervezeti kérdésben gyakorolt ezóta kedvező befolyást, és a személyi ügyek mindenkor humánus és igazságos elbirálást. Állását a miniszterválság sem ingatta meg. Berzeviczy Albert ép oly mértékben nagyrabecsüli Zsilinszky szolgálatait, mint elődje, s a legfontosabb tanügypolitikai kérdések elintézését az ő munkakörébe utalta.

A tanítónők alkalmazásának kezdettől fogva híve volt, nemcsak azért, mert a nőknek ezáltal a tisztességes megélhetésre óhajtott alkalmat szolgáltatni, de azért is, mert a leánynevelésben a nők befolyását nélkülözhetőnek nem tartja. Ellene van azonban a tanítónők felesleges nagy számban való képesítésének s kivánatosabbnak tartja, hogy a nők munkáját a család körében is végezhető ipari foglalkozásokban értékesítsék. Az ipari és háztartási iskolák fejlesztését ezért szivesen elősegíti.

A tudományokkal és az irodalommal való foglalkozástól sem a politika, sem a hivatal nem tudták soha teljesen elszakítani. S egyenesen bámulatos ez irányú tevékenységének nagysága. Irói munkásságának eredménye egy egész kis könyvtárra

ZSILINSZKY MIHÁLY.

való történettudományi, esztetikai és vallástörténeti munka, melyek alapján a magyar tud. akadémia még 1878-ban tagjául választotta. Művei közül egyik egyenesen a nőknek és a nőkről szól; címe «Magyar hölgyek» történelmi élet- és jellemrajzok, melyből csak nemrég jelent meg a legújabb kiadás. Tudományos munkáinak alkotása mellett is tudott időt szakítani az időszaki folyóiratok támogatására. A «Nemzeti Nőnevelést» alapítása első évében 1880-ban tüntette ki egy közleménnyel, amikor is «Egy elfeledett nevelő» címmel a XVIII. század egy derék nevelőjének Thessedik Sámuelnek munkásságát ismertette. Folyóiratunk iránt való érdeklődésének és jóakaratának azóta is számos jelét adta, aminthogy érdeklődést és jóakaratot tanusított minden komolyabb pedagogiai mozgalom iránt s a pedagogiai társulatoknak úgy mint a magyar földrajzi és történelmi társulatnak ma is tevékenyen pártolótagja, a protestáns irodalmi társaságnak pedig egyik legfőbb támasza.

De — alig érjük végét! Mindenütt munkás, mindenütt buzgó, kezdeményező és jóakaró; s míg egyéniségének vonzó szerénysége miatt, csaknem másodsorban állani látszik: első mindenütt, ahol a munkában, a kötelességtudásban a lelkes hazaszeretetben példát kell mutatni.

Ellenségei — azt hiszem — nincsenek. Ki életét folyton a mások javáért, munkaerejét nemes, nagy célokért áldozá, miért lennének annak ellenségei? Annál többen vannak, kik benne a jellemes hazafit, az igaz barátot tisztelve baráti szívvel örülnek kitüntetésének és annak, hogy alkotásokban gazdag életpályájára ma is ép oly friss erőben tekinthet vissza, mint a mily lelkes munkakedvvel tekint a jövőbe. Szívből csatlakozunk ez örvendező jó barátokhoz s velük együtt kivánjuk, hogy a Gondviselés ezt a rendkívüli munkakedvet és munkaerőt a magyar kultura javára még igen sokáig gyümölcsöztesse.

Budapest. *Sebestyénné Stetina Ilona.*

KOVALEVSKA ZSÓFIA.

Felmerült e név már lapunkban is, de nem találkozunk még sem oly gyakran vele, hogy ne kérdeznék sokan, ki volt e név viselője? A női jelenségek között a legritkább, George Elliot és George Sand mellett a legjelentékenyebb, s a 19-ik század legzseniálisabb asszonya volt Szonja (Zsófia) Kovalevska, a kitünő matematikus és irónő, kinek élete és működése bizonyság a nők tehetsége mellett, ki megtörte a nők tudása s tehetségével szemben táplált előitéleteket.

Nemcsak bámulattal, lelkesedéssel s szeretettel foglalkozunk e fenomenális orosz nővel, de büszkeséggel is, mert Szonja, származására nézve közel állott hozzánk. Atyja, az orosz tüzérség főparancsnoka, családfáját Corvin Mátyás dicső királyunkig vezeti vissza, kinek lánya Krukovski lengyel mágnáshoz ment férjhez. Anyja, az ismert pétervári csillagásznak, Schubertnek leánya volt. Szülei házában nevelőitől tanulta szorgalommal az idegen nyelveket és — magyarul is tudott. Atyjának gróf Corvin-Krukovskinak háza vendégszeretően nyitva állott a rokonok, ismerősök előtt s igy jutott házába egyik öccse, kit üdülés s az iskolában mulasztottak pótlása végett a falura küldtek a rokonok. De a fiú szivesebben játszott unokanővéreivel, minthogy tanult volna, amiért vele jött tanítója arra határozta magát, hogy a tanulás körébe vonja a kis játszótársat, Szonját is. Ez a mód üdvösnek mutatkozott; gyorsan verseny keletkezett a gyermekek között s Szonja csakhamar főélvezetét a matematikai tanulmányokban találta. Anyja aggódott, midőn látta, hogy a kis lány elhanyagolja játékait s atyja, ki látta, hogy Szonja a tanulást milyen komolyan veszi, eltiltotta azt, mint egy leányhoz nem illő

dolgot. Nemsokára elutazott a kis rokon és a tanulás magától is megszakadt, de Szonja ezután a helyett, hogy olvasott és ábrándozott volna, mint azelőtt, egymaga folytatta a tanulást. Ekkor atyjának egy barátja, egy tanár jött a házhoz, kit alkalomadtán e gyermek matematikai tudása nem kevés bámultba ejtett s ki elutazásakor egy általa irott könyvet ajándékozott Szonjának.

A szláv nő gyorsan fejlődik, annak nincsen bakfis kora, a gyermekből hirtelen dáma lesz. Így Szonja is tizenötéves korában kész úrihölgy volt s szülei bevitték Pétervárra, hogy bevezessék a nagyvilágba. Itt ünnepléssel vették körül az ifjú leányt, kire minden új dolog között, mellyel találkozott a legérdekesebb az volt, hogy öreg tanár barátját viszontlátta. Ez mosolyogva kérdezte meg tőle, hogy igazán elolvasta-e könyvét? Hogy olvasta-e! Elnyelte, mindig és mindig átismételte. Tudta! Amint a tudós meggyőződött arról, hogy munkájában semmi sem érthetetlen Szonja előtt, rábeszélte a leányka atyját, hogy fejlessze e ritka matematikai tehetséget s ő maga ajánlott neki kiváló mestert. Amint azonban újból falura mentek, megszünt a tanulás. Hiába ostromolta atyját, engedje tanulni valamelyik egyetemen, szülei nőietlennek és állásukkal meg nem egyezőnek találták azt. Leánya tehetségét szivesen fejlesztette volna az apa, de csak a társaság szórakoztatására; hogy leánya elmenjen a háztól, azt botránynak tekintette, hiába érvelt Szonja, hogy őt eléggé ismerhetik, hogy őt csak a tudomány érdekli, a szülők hajthatatlanok maradtak.

Ekkor ismerkedett meg Szonja Kovalevski természetbuvárral, ki vonzódott a tudvágyó fiatal teremtéshez és ki kész volt a vele rokonszenvező leány törekvéseit elősegíteni. Szonja neje lett Kovalevskinek, ki vele lelkileg rokon és hű barátja volt s így e házasság valóban harmonikus lett.

Az esküvő után külföldre utaztak, Londonban felkeresték a hires regényirónőt, George Elliot s aztán Nemetországba mentek, hol Szonja Heidelbergben 1869-ben beiratkozott az egyetemre s matematikát hallgatott. Később Berlinben akarta folytatni tanulmányait, de ez egyetem visszautasította a fiatal asszonyt. E fölött

Weierstrass tanárnak panaszkodott, a kiért tulajdonképen Berlinbe jött volt. A beszélgetés vizsgázássá alakult s midőn a tanár látta, milyen rendkívüli ésszel áll szemben, maga ajánlkozott, hogy foglalkozik vele. Később Kovalevska három matematikai dolgozatát küldte Göttingába, hol e dissertációk alapján — kettő a magasabb analysissel foglalkozott — doktorrá avatták.

Amint befejezte tanulmányait, visszatért hazájába, családi birtokukra. Atyja halála után Pétervárra költöztek, hol kis leánya született 1878-ban, majd Moszkvába telepedtek le, hol férje, kit nemsokára elvesztett, mint tanár működött. Most nem maradt egyebe, mint kis leánya és a tudomány. Visszavonult gyermekével és dolgozott s rövid idő alatt óriási feltünést keltő matematikai munkát dolgozott ki, melynek problemáin azelőtt nagy tudósok hiába törték fejöket. E munkája alapján 1884-ben a stockholmi egyetemre hívták meg a mathematika tanárának s ezzel valósággá vált az első rendes női egyetemi tanár Európában!

Az akkori porosz kultuszminiszter, Gossler, a tudós nőt Berlinben nagy ünnepélyekkel tisztelte meg s a svéd tudományos akadémia, mely eleinte sok előitélettel volt a «nőtanár» ellen, rövid idő mulva Kovalevska Szonját rendes tagjává választotta. Üde, szeretetreméltó lényének senki sem tudott ellentállani s egyéniségének hatása alól még a nők egyenjoguságának ellenségei sem tudták magokat kivonni. A stockholmi egyetemen 1891-ben bekövetkezett haláláig tanított s 38 éves korában halt meg influenza következtében.

1888-ban, három évvel korai halála előtt, aratta legnagyobb tudományos sikerét, midőn a párisi tudományos akadémia rendkívül kiváló munkájáért a prix Bordinnel tüntette ki. Párisban is nagy ünnepeltetések tárgya volt az ifjú tudós nő, ki ezen sikerével világhírre tett szert.

E nagy tehetségű asszony, nemcsak kiváló tudós és kutató volt, hanem jeles író- és költőnő is egyszersmind. Mindezek mellett pedig időt talált egyetlen gyermeke önfeláldozó nevelésére. Férje halála után, ki nagy veszteséggel játszott a börzén, gyermekéért dolgozott.

Kovalevska Szonja, a tudós és költőnő, a szabad gondolkozás képviselője, a finom műveltségű nagyvilági hölgy, azok közé tartozott, kik sok oldalú tudást s tehetséget egyesítenek magokban; mély, sokoldalú tudása volt, éles esze, eleven fantáziája s igazi női benső érzelme minden nagy és nemes iránt. Rövid élete ragyogó meteorként világított. Neve élni fog a tudományban, mint kiváló tudósé és önálló kutatói, a művelődés történetben pedig, mint igazán jelentékeny s emelkedett gondolkodású emberé.

Lelkes, szerény lényére kedves világot vetnek a következő sorok, melyben elmondja a nagy Elliottal való találkozását.

«Az 1873. év elején két havi szünidőmet Londonban töltöttem. Abban az időben kezdtem meg Berlinben Weierstrass tanárnál matematikai tanulmányaimat s még kevés ismerősöm volt a tudományos és irodalmi világban. A kevesek közé, kiket Londonban ismertem, tartozott Mr. Rallston a britisch múzeum igazgatója, ki Mr. Lewesnak és Mrs. Evansnak (George Elliot) intim barátja volt. Sokszor volt alkalmam vele e tehetséges nőről beszélni és minden mit egyéniségéről, önfeláldozással és szenvedéssel teljes életéről tőle hallottam csak arra szolgált, hogy fokozza szenvedélyes lelkesülésemet, melyet munkáinak olvasása bennem keltett.

Végtelen örültem, midőn Mr. Rallston ajánlotta, hogy bemutat neki. De mégis vonakodtam, mert tiszteletem a «tehetség» előtt abban az időben akkora volt, hogy egész zavarba jöttem annak a gondolatánál, hogy századunk első írónőjét személyesen megismerjem.

Mit találhat rajtam? Nevetségesnek fogja találni, hogy egy kis orosz nő-deáknak az az igényteljes ötlete van, hogy neki bemutassák. Közöltem Mr. Rallstonnal aggodalmaimat, ő megnyugtatni igyekezett, de midőn ez még sem sikerült, tanácsolta, hogy írjak Elliotnak. Megtettem s válasza nemsokára megérkezett. Azt írta, hogy nevem előtte már egy év óta ismeretes egy angol matematikus által hallott rólam s azóta mindig óhajtotta ismeretségemet. Nem kell mondanom, mily boldoggá tett e levél. George Elliot már egy év előtt gondolt reám! Eddig még kevés dolog tett életemben oly büszkévé!»

A találkozásról azt írja Szonja, hogy első pillanatban lesujtotta Elliot csunyasága s titkon remélte, hogy tévedett. De midőn e rendkívüli asszony beszélni kezdett s e nő leirhatatlan lényének varázsa fogva, tartotta többé nem tudta, hogy csunya ez az asszony; s megértette egy közös barátjok eme nyilatkozatát: «mióta Elliot ismerem, értem, hogy a csúf asszonyba is szerelmesek lehetünk». Kevesebbet ír Szonja Elliot férjéről Mr. Lewesről, ki szintén nagyon csunya volt, de jelentékeny férfiú. Őt a nagy írónő titkos bűbája tartotta fogva, mellette elenyészett még férje tehetsége is.

Azután még többször megfordult Szonja Elliot szalonjában s egy ott lejátszódott kedves jelenetről a következőkben emlékezik meg: «George Elliot legjobb barátjai közé tartozott Herbert Spencer, a híres filozófus, ki Elliot első irodalmi lépéseit irányította s eszméi alakulására, életnézeteire nagy befolyással volt. Nála ismertem meg e nagy embert s ismeretségünk eredeti módon kezdődött. Már huzamosabb ideig időztem Elliot szalonjában, midőn egy kicsi, aszott öreg úr lépett be. «Nagyon örülök, hogy ma eljött», mondá neki háziasszonyunk, «mert elveinek eleven negacióját mutathatom be, Kovalevska asszonyt, egy női matematikust.» «Föl kell világositsam» fordult hozzám, «hogy barátom egy női matematikus létezését tagadja, megengedi, hogy néha találkozunk nőkkel, kiknek intellektuális tulajdonságai a férfinem közönséges nivóján fölül állanak, de azt állítja, hogy ezek a nők az irodalom és művészethez vonzódnak; tehetségöket, hogy kritizáljanak és analizáljanak arra használják, hogy az életet s barátaikat boncolják, de a tiszta absztrakció sferájába nem emelkednek soha. Kisértse meg más gondolatokra hozni.»

A kis öreg úr mellém ült s bizonyos kiváncsisággal szemlélt. Halvány sejtelmem sem volt róla, hogy ki ő, egész lényében semmi sem volt, mi zavarba ejtett volna. A beszélgetés a női tehetség és jogok örök kérdése körül mozgott, a jó és rossz körül, mi az egész emberiségre háramlanék, ha a nők nagy számmal komoly tanulmányokra szánnák magokat.

Ellenfelem nehány megjegyzést tett, melyek — erről most

tudok itélni — csak arra szolgáltak, hogy oppoziciomat felkeltsék s vitára serkentsenek. Az nem volt nehéz. Még fiatal voltam; a nehány év, mely gyermekkoromtól elválasztott azzal telt el, hogy minden erőmmel küzdöttem azért, hogy jogot szerezzek magamnak arra, hogy kedvenc tanulmányaimat folytathassam. Az új hivőnek égő igyekvése töltött el a nőkérdés iránt s abban az időben úgy megvoltam győződve arról, hogy a meggyőzhetetlen igazság az én részemen van, hogy hamar elfeledtem környezetemet. George Elliot is buzdított a beszédre s így a társaság elhallgatva figyelt reánk.

Ez gondolkozóba ejthetett volna, de én csak később vettem észre s bátran feleltem ellenfelem szarkasztikus megjegyzéseire. Vitánk háromnegyed óráig tartott, míg Elliot nevetve így szólt: «Derekul s bátran harcolt s ha Mr. Herbert Spencer még most sincs meggyőzve, félek, hogy javíthatatlannak kell, hogy tartsuk!» Könnyű elképzelni ijedtségemet e szavaknál!»

Ez a kedves teremtés, ki a fiatalság égő hevével vitatkozott a nők jogairól a nagy Spencerrel, ki áhitattal s szívdobogva lépett George Elliot bámult tehetsége elé, ez volt Kovalevska Szonja, a világhírű nagy matematikus, kit csodálva bámulunk; az önfeláldozó anya, ki előtt meghajlunk s a sokat szenvedett boldogtalan asszony, kit szívből szeretünk.

Pancsova. *Poznan Jolán.*

A LAKÓHÁZ SZENTSÉGE.

(Ruskinből.)*

«Nincs a világon táj, mely szemünkben kedvesebbé ne válnék az által, ha az emberi küzdelem, kitartás és erény gondolata tapad hozzá. Az építészet azért méltó legkomolyabb gondolatainkra, mert minden emberi küzdelemnek, kitartásnak és erénynek mintegy összpontosítása és oltalmazója. Élhetünk, imádhatunk, de nem emlékezhetünk nélküle. Bábel építői jól ismerték e világot, mert a feledéssel diadalmasan csak kettő küzd meg: a költészet s az építészet. De ez utóbbi jobban, mert több benne a realitás; jó, ha nem csak az marad meg, amit az emberek gondoltak és éreztek, hanem az is, amit kezük érintett, amit erejük alkotott s amit szemük éltük fogytáig látott. A görög szobrászat csonka töredékeiből jobban megismerjük Görögországot, mint dalnokai énekeiből vagy történetírói följegyzéseibol.

Ezért minden nemzetre kettős feladat vár: egyik, hogy építészetének történeti jellege legyen; másik, hogy a múlt építészeti emlékeit legdrágább öröksége gyanánt őrizze és fentartsa. Mert úgy a köz-, mint a magánépítkezés akkor válik tökéletessé,

* A «Nemzeti Nőnevelés» gyakran emlékezett már meg Ruskin tanításának áldásos hatásáról. Minden sora gondolatébresztő, minden gondolata erkölcsképző. E hatás általánosabbá tétele céljából mutatunk itt be a szerző engedelmével egy fejezetet a «Ruskin élete és tanítása» címmel magyar nyelven megjelent nagy terjedelmű munkából, mely munka megírása és Ruskin műveinek részben szószerint való igen jeles fordítása, részben e művek ismertetése által Geöcze Sarolta szerzett a magyar nőknek, szorosabban véve a magyar tanítónőknek dicsőséget. A mű 442 l. terjedelemmel az Athenæum kiadásában jelent meg. Ára 7 korona. *Szerk.*

ha emlékeztető, azaz monumentális; még pedig azért, mivel ekkor minden épület szilárdabban épül, diszítményének pedig történeti vagy allegórikus értelme van.

Ami a magánépítkezést illeti, rossz jel az, mikor a lakóház csak egyetlen nemzedék számára épül. «Minden jó ember háza szentély, mely nem újul meg, ha romjain újat építenek; azt hiszem, a jó emberek érzik is ezt; s ha életüket tisztességben, boldogan élték le, fájna nekik az a gondolat, hogy földi hajlékukat, mely tanuja és részese volt örömüknek, bánatuknak, megtiszteltetéseiknek, minden hozzá tapadó emlékestül, mindenestül, ami jószágjukat szerettek s amire egyéniségük bélyegét rányomták, le fogják rombolni, mihelyt őket sírba teszik; hogy gyermekeik nem fogják azt megbecsülni, sem szeretni, sem jótékony hatását nem fogják érezni; hogy emlékkövük ott áll ugyan a templomban, de emlékük nem él házukban s gyermekeik szívében; hogy ami szemükben kedves volt, azt lenézik s a helyet, mely nekik vigaszuk és enyhelyük volt, lerombolják. Jó embernek fájna ez; és jó fiú, nemes sarj nem merne így tenni atyja házával. Ha az emberek emberhez méltón élnének, házuk templom volna, melyet nem merne bántani senki, és ott élvén, jobb emberek volnánk magunk is. Sajátságos elhülése az a természetes ragaszkodásnak, sajátságos hálátlanság mindaz iránt, amit otthonunk adott, s amire szüleink oktattak, sajátságos beismerése annak, hogy hütlenekké lettünk atyánk becsületéhez, vagy hogy a magunk élete nem olyan, hogy hajlékunk szent lehetne gyermekeink előtt: ha mindenki csupán a maga számára akar építkezni, csupán a maga rövid életére. Fővárosunk utánzott kőből és szilánkra véknyított fából tákolt, alapozás nélkül való, papirfalu, rengő házai nem csupán szememet sértik, hanem azt is sejtetik velem, hogy nemzeti nagyságunk gyökere ugyan szúrágta lehet, ha ily lazán fogódzik termőföldjébe; hogy ama vigasztalan, mire sem becsült lakóházak nagy és egyre terjedő elégedetlenség jelei; jelei annak is, hogy minden ember feljebb vágyik a maga természetes életkörénél s hogy mindenki megvetéssel gondol saját elmult életére; jelei annak, hogy már építésközben arra gondolnak, hogy alig

épülő házukat mielőbb otthagyhassák s azzal elfelejtik ott leélt éveiket is; jelei annak, hogy az otthon békéjét, áhitatát, vigasztaló hatását már nem érzik. A küzdő, pihenést nem ismerő ily városi nép egymás hátára épült, zsúfolt bérlakásai csak annyiban különböznek az arab vagy a cigány sátortól, hogy el vannak zárva Isten szabad egétől s az egészséges, tiszta levegőtől; s hogy szabadságukat és állandóságukat feláldozták a nélkül, hogy nyugalmat s a változatosság kellemeit lelték volna helyette.»

Ez nem kis baj; mert ragadós és egyébb hibáknak és sok szerencsétlenségnek szülőanyja. Ha az ember tűzhelyét nem szereti s küszöbét nem tiszteli, annak a jele, hogy mindkettőt megbecstelenítette, s hogy nem is igazi keresztény. Ami Istenünk házi Isten; éppúgy lakozik hajlékunkban, mint a Mennyeknek országában; oltára van minden ember házában. Nem pusztán a szemnek való gyönyörüsége az, sem a biráló ész dolga, sem a kimívelt képzeleté, hogy a nemzet a maga lakóházait mily tartósakká s tökéletesekké építi; «erkölcsi kötelesség lakóházunkat gondosan, türelmesen, szeretettel építni, legalább is nehány nemzedékre; e kötelesség ellen büntetlenül véteni nem lehet, noha annak megértése gyöngéd, finom lelkiismeretet tételez fel. Még jobb lenne, ha az emberek lakásukat inkább földi pályájuk kezdetének. mintsem végének megfelelően építenék; s oly erősre építenék, hogy addig tartson, a meddig emberi mű csak tarthat; hogy emlékeztesse gyermekeiket arra, mik voltak ők egykor s honnan emelkedtek oda, a hova eljutottak. Ha a házakat így építik, akkor fog kifejlődni az igazi családias építkezés, minden másnak kezdete, mely nem kicsinyli a kisded hajlékot s azt éppoly tisztelettel és gonddal alkotja meg, mint a legnagyobbat, s mely a megelégedett férfiasság méltóságával ruházza fel a legszükösebb életviszonyokat is.»

«Én e tisztes, büszke, nyugodt önuralomban, a megelégedett élet e tűrő bölcsességében egyik főforrását látom minden idők nagy szellemi erejének, s kétség kívül forrását a régi Olasz- és Franciaország nagyszerű építészetének. Legszebb városaik érdekessége mai napig is nem az egyes paloták elszigetelt pompáján

fordul meg, hanem a nagy korszakokból fenmaradt legkisebb házaik szeretetteljes, gondos diszítményén.»

«Velencében a leggondosabban kidolgozott épület egy kis, kétemeletes ház a Nagy Csatorna bejáratánál, első emeletén mindössze három ablak, a másodikon kettő. És sok gyönyörű épület épp a legszükebb csatornákra néz, nem is nagyobb ennél. Észak-Olaszországban a XV. századbeli építészet egyik legérdekesebb alkotása egy kis ház egy mellékutcában, Vicenza piacának háta mögött; az 1481. évszám van rá vésve, jelige gyanánt pedig e szók: Il n'est rose sans épine. Ez is csak kétemeletes mindegyik emeleten három-három ablaka, melyeket dús virágfaragvány választ el; középső erkélyét kiterjesztett szárnyú sas, a szélsőket bőségszarúján álló szárnyas griffek tartják. Az a felfogás, hogy a jól épült háznak nagynak is kell lenni, egészen új keletü.»

«Azt szeretném én, ha rendes lakóházaink úgy épülnének, hogy tartósak és kedvesek legyenek; kivül-belül oly gyönyörködtetők és dúsan diszítettek, amint csak lehet; hogy mennyiben hasonlitsanak egymásra stilus dolgában, azt máshol fogjuk kifejteni; annyi különbség azonban mindenesetre legyen köztük, amennyi építőjük jellemét, foglalkozását, sőt némileg élettörténetét is kifejezi és ahhoz illik. Ez a jog építőjét illeti s azt tiszteletben tartani gyermekei is kötelesek; jó lenne, ha itt-ott beiratlan köveket hagynának, mikre reá vésnék életének és tapasztalatának summáját, ez által a lakóházat mintegy emlékké szentelve s rendszeresen kifejlesztve az egykor általános jó szokást, mely még mai napig is él Svájc és Németország némely vidékén, hogy t. i. elismerik Isten kegyelmét, aki megengedte, hogy nyugodt hajlékot építhessenek és birhassanak. Az itt következő kedves sorokat egy házikó homlokáról jegyeztem le, mely nem régiben épült zöldelő legelők közt a grindelwaldi alsó glecser felett:

«Mit herzlichem Vertrauen
Hat Johannes Mooter und Maria Rubi
Dieses Haus bauen lassen.
Der liebe Gott woll uns bewahren
Vor allem Unglück und Gefahren,

Und in Segen lassen stehen
Auf der Reise durch diese Jammerzeit
Nach dem himmlischen Paradiese,
Wo alle Frommen wohnen,
Da wird Gott sie belohnen
Mit der Friedenskrone
Zu alle Ewigkeit.»

«Nyilvános épületekben a történeti elemnek még határozottabban ki kell fejeződnie. A gót építészet egyik főelőnye (a gót elnevezést tág értelemben véve, szemben a klasszikussal), hogy az emlékezet kifejezésére szinte korlátlan bőségű eszközökkel rendelkezik. Aprólékos, sokféle faragványai módot nyujtanak akár jelképileg, akár szó szerint mindent kifejezni a nemzeti érzésről vagy tettekről. Persze, rendesen több diszítményre is van szükség, mint amennyi az ily fenkölt célt szolgálja; s még azokban az időszakokban is, mikor az építők legjobban belétették gondolataikat műveikbe, sokat rábiztak a képzelet szeszélyére, vagy megtürték, hogy merő ismétlése legyen valami nemzeti jelképnek vagy címernek. Mindamellett oktalanság, még a puszta felületdiszítményben is, a változatosság előjogát s az abban rejlő kifejező erőt feladni, melyet a gót építészet szelleme megenged. Még inkább az a fontos részekben: oszlopfőkben és övpárkányokban, valamint minden domborműben. Többet ér a legnagyoltabb munka, mely történetet mond el, vagy valami eseményre emlékeztet, mint a legdúsabb, ha értelme nincs. Nagy középületeken nem lenne szabad egyetlen diszítménynek sem lennie, mely valami gondolatot ne fejezne ki. A modern történelem művészi ábrázolásának van, igaz, egy silány bár, de mégis nagy akadálya: a művészietlen ruházat. A merész képzelet a jelképek őszinte fölhasználásával azonban legyőzheti ezt is; nem annyira talán, hogy az így alkotott munka magában véve egészen szép legyen; hanem azért az építészeti kompoziciónak minden esetre nagyszerű s kifejező elemévé válhatik.»

Ott vannak pl. a velencei doge-palota oszlopfői. A történelem elmondását ugyan a festőkre bizták, kik belső falait borították frescóval; de azért mindenik oszlopfő telve van értelemmel.

A sarokoszlop az Igazságosságot fejezi ki: Salamon ítéletét. Az alatta levő oszlopfőn Trajan szolgáltat igazságot az özvegynek. Más oszlopfők az erényeket s bünöket fejezik ki, melyek a nemzeti erőt és békét biztosítják vagy veszélyeztetik. Majd mások a különféle állatokat, növényeket s népeket ábrázolják, melyek a velencei befolyás körébe tartozó országokat lakták. S i. t.

«Már most képzeljük el a magunk India House-át, ha az ily módon lenne jelképes faragványnyal diszítve. Először is tömören építve; azután bevonva indiai csatáink domborműveivel és keleti növények lombozatával körülvéve, vagy keleti kövekkel kirakva; főbb diszítményei pedig az indusok életét s ind tájakat ábrázolva, valamint a hindu vallás phantasmáit a keresztnek való alávetettségükben. Nem érne egy ily épület többet ezer irott történetnél?»

Ám ha ilyesmire hiányzik is belőlünk a képzelet, arra nincs mentség, hogy épületeinket tartósakká nem építjük. «A tömegek jóindulata ritkán terjed túl saját nemzedékükön. Az utódokban hallgatóságot látnak, melynek figyelmét remélik s melynek dicséretére áhítoznak; attól várják az el nem ismert érdem elismerését s a kortársak igazságtalanságáért az igazságszolgáltatást. De mindez csupa önzés s legkevésbbé sem hozza magával a legcsekélyebb tekintetet sem azok érdekei iránt, kikkel szivesen kibővitnők hizelgőink körét s kiknek tekintélyét szivesen vetnők latba most vitatott jogaink mellett. Az önmegtagadás az utódok, a takarékoskodás a még meg sem született hitelezők javára, az erdőültetés a végből, hogy unokáink élhessenek árnyékában, vagy a városok építése a jövendő nemzedékek számára nem szokott rúgója lenni a közerőfeszítésnek. Pedig ez kötelességünk; s földi munkánkat nem is végeztük jól, amíg nem igyekeztünk használni nem csupán kortársainknak, hanem utódainknak is vándorútunkban. Isten e földet csak éltünk idejére adta nekünk; elidegeníthetetlen hitbizomány az. Épp úgy azoké, akik utánunk jövendők, s kiknek neve már előre be van írva a teremtés könyvébe, mint amienk; és nincs jogunk őket bármi tettünkkel vagy mulasztásunkkal bünhődésbe sodorni, vagy bármily áldásoktól megfosz-

tani. Annál kevésbbé, minthogy az emberi munkálkodás egyik kikötött feltétele, hogy minél tovább érik a vetést, az aratás annál dúsabb; azért nem kell véle sietnünk. Az ember a vele élőkkel sohasem tehet annyi jót, mint az utána következőkkel; és nincs szószék, melyből az ember oktató szavát jobban meghallgatnák, mint a sír.»

«A jelenre nézve nem is jár veszteséggel, ha a jövőre gondol. Minden emberi munka csak nyer tisztességben, kellemben, igaz méltóságban, ha a jövőnek is szól. A távolba-látás a nyugodt, bizó türelem az, ami leginkább megkülönbözteti az embert az embertől s hasonlatossá teszi Alkotójához; nincs tett, nincs művészi alkotás, melynek méltóságát ne e próbakövön próbálhatnók ki. Ezért, amikor építünk, építsünk mindörökre. Ne csupán a pillanat örömére, a pillanat hasznára; legyen munkánk olyan, hogy ivadékaink hálásak lehessenek érte, és amidőn követ kőre rakunk, gondoljuk meg, hogy eljő az az idő, mikor ama köveket szentnek fogják tartani, mivel ami kezünk érintette őket és azt fogják rájuk mondani: «Ime, ezt apáink értünk építették!» Mert az épület legfőbb dicsősége nem köveinkben, nem aranyozásában rejlik, hanem korában, abban, hogy mintegy szól bozzánk, mintegy tanúja tetteinknek, mintegy velünk érez, sőt helyesli vagy elitéli cselekedeteinket — érezzük ezt mind oly falak tövében, melyeket sokáig mostak az emberiség elenyésző hullámai. E nem szünő tanuságtételük az emberek ellen; állandóságuk, szemben minden egyébnek változandóságával, mely elfeledett korokat egymással összeköt s mivel a nemzetek érzését összpontosítja, azonosságuknak is főtényezője: az idő ez aranyos bélyege adja meg az épületnek igazi fényét, szinét és értékét; s az csak akkor elevenedik meg, csak akkor szól lelkünkhöz, ha ez a bélyeg rá van nyomva, ha falai már tanui voltak az emberek tetteinek, szenvedéseinek, ha nemzedékek porladoznak oszlopaik tövében.

E végre kell építenünk. Azért nem kell magunktól sem megtagadnunk a jelenlegi bevégzettség örömét; mert ne csinálnók egyes részeit gyöngéden szépre, noha tudjuk, hogy az idő vasfoga az ily szépséget elpusztítja? De arra gondunk legyen,

hogy ily múló öröm kedvéért épületünk nemesebb, tartósabb vonásait föl ne áldozzuk. Mert ne feledjük, hogy az épület okozta mély benyomás nem az ily mulandó kellemektől függ. A jó kompozíciónak törvénye az, hogy a nagy tömegek elrendezése fontosabb, mint a kicsinyeké; s hogy az idő nyoma maga is meg tudja szépíteni idővel az épületet. Az, amit «festőinek» neveznek, sokszor nem is egyéb, mint az idő nyoma.»

Budapest. *Geőcze Sarolta.*

REMBRANDT-KALAP.

Iskolalátogatást teljesít a tanfelügyelő. Még pedig egy nagyobb város külkerületi leányiskolájában.

Nagy érdeklődéssel fog a munkához, mert az iskolában rengeteg a szegény gyermek, a kik között van problema elég; sőt a szegény gyermek nevelésének kérdése maga is nagy poblema.

Nem is csalódott. Volt látni és hallani valója sok. A sok közül azonban egy dolog ragadta meg a figyelmét: az a csaknem általános elégedetlenség, mely a tanítók körében észlelhető volt. A legtöbb menekülni kívánt a külső periferiától, ahol sok a baj a gyermekekkel és nincs semmi mellékkereset. Bizony-bizony szomorú a külvárosi tanítónő helyzete. Csekély fizetéséből alig képes magát fentartani. Holott a külterületen annyi a munka, annyi a baja a szegény tanítónak. Különösen kitünt a panaszkodásban az egyik fiatalabb tanítónő.

A felügyelő csak hallgatta egy ideig a panaszt, aztán akaratlanul is végig nézegette a panaszkodókat, különösen pedig azt a hölgyet, aki valamely «jobb iskolához» szeretett volna jutni, ahol kevesebb a baj és kilátás van némi mellékkeresetre.

Az illető észrevette a szemlét. Elpirult. Majd ismét megszólalt:

— Tanfelügyelő úrnak talán feltünik, hogy külsőnk nem mutatja nyomorúságunkat?

— Nagysád eltalálta a gondolatomat.

— Hja így van ez! Ha az ember nem rongyoskodik, nem mutatja a nyomorúságát, mint a koldus az útszélen. Nem igyekszik szánalmat kelteni.

— Én sem tartom szükségesnek a szánalomkeltést; sőt

határozottan kárhoztatom, mint tanítóhoz méltatlant, az erre irányuló törekvést; de az ok nélkül való panaszkodással sem lehetek másképen.

— Ok nélkül? Mi panaszkodnánk ok nélkül?

— Igen. Nagysádéknak egész megjelenésük jólétre mutat. Sőt túlságos jólétre.

— No még ilyet!

— Bár szúrta a szememet, amit láttam, elhallgattam volna, ha nagysádék nem erőltetik a dolgot: de ha már ennyire vagyunk, kimondom kereken, hogy nekem a jómódnak az a mutogatása, amelyet főleg a tanítónőknél a ruházatban, fényűzési cikkekben tapasztalok, egyáltalán nem tetszik.

— Talán csak nem akarja nagyságod a ruházkodásunkat is saját tetszésétől tenni függővé? Hisz ez nem pædagogia!

— A világért sem. Beismerem, hogy az én privát tetszésem, vagy nem tetszésem ilyen kérdésben nem lehet irányadó. Csak ez az én tetszésem nem egészen privát tetszés, hanem bizonyos mértékben pædagogia is.

— Pædegogia?! No ilyen pædagogiáról én még nem hallottam. Bizonyára új iránya a pædagogiának.

— Nem épen új. Sőt erősen régi; mert a példaadás körébe vág.

— Nem értem!

— Pedig nem olyan érthetetlen ez a dolog. A tanítónak a nemes egyszerűségben és igénytelenségben jó példát kell adnia tanítványainak. Ne az legyen a tanítónál különösebb becscsel biró, amit látni, hanem amit érteni, érezni és követni lehet; ne a külső, hanem a nevelői egyéniség.

— No hiszen csak az kellene, hogy mosogató szolgálók módjára öltözködjünk!

— Ilyet én nem kívánok, noha a dolgát jól végző szolgálót épúgy becsülöm, mint bármely más munkást. Csupán azt tartom szükségesnek, hogy a tanító külső megjelenése egyszerű legyen; olyan legyen, hogy a tanító e tekintetben is követendő és követhető például szolgáljon tanítványainak.

— És mi nem adnánk követendő példát?

— Sajnos, nem. Mert Nagysádék egy-egy kis vagyont hordanak magukon. Az a selyem és szövetruha, az a 200 frtnál is drágább aranylánc és aranyóra, az a gyémántos gyűrű, az a 24 forintos Rembrandt-kalap, egy szóval az egész külső csábítólag hat a gyermekekre. Megmérgezi a lelkét.

— Hogyan? Nem értem!

— Hát úgy, hogy a leányka, aki természeténél fogva tetszeni vágyik, tanítójához hasonló akar lenni külső megjelenésében is. Olyan értékes ruha, olyan drága, cifra kalap, ugyanolyan értékes lánc stb. motoszkál a fejében. És szerencsétlennek fogja magát érezni, ha nem birhatja. S nem birhatja, mert az ő szegény édes atyjának egész évi keresete sem megy annyira, a mennyit például a nagysád ruhája és ékszerei érnek.

A lányka szívében egyre erősödik a vágy ezen drágaságok megszerzése iránt. S mert egyenes úton nem lehet, hacsak különösebb okok lehetetlenné nem teszik, görbe utakon igyekszik megszerezni azt, amit az ő értékének növelésére szükségesnek tart.

Azért igen tisztelt hölgyeim, én arra hívom fel önöket, hogy az iskolában adjanak jó példát külső megjelenésükkel is. A drága ruhákat, kalapokat, ékszereket az iskolába be ne vigyék!

Erre különben látogatásaim alkalmával különös figyelemmel leszek.

S mit tettek erre a beszédre a tanítónők? Belátták, hogy a tanfelügyelőnek igaza van. És — alkalmazkodtak, szót fogadtak.

*

Az igazság érdekében ime megjegyezzük, hogy ez az eset nem Magyarországon, hanem Németországban történt.

Itt-ott Magyarországon is megtörténhetnék.

Budapest. *Ember János.*

NÖNEVELÉSI SZEMLE.

Olvasóinkhoz. A jelen számmal folyóiratunk 25-ik évfolyamát kezdi meg. Azt hisszük némi büszkeséggel mutathatunk a folyóirat multjára, amikor Olvasóinkat és munkatársainkat a lap további pártolására kérjük. Ez a mult kötelez minket jövőre is; és mert az az idealizmus, mely, a folyóirat alapításakor lelkesített, teljes erejével él ma is bennünk: tovább is lankadatlan buzgósággal akarjuk szolgálni hazánk nőnevelésének érdekeit. Erre a közös nemes munkára szólítjuk fel nőnevelésügyünk minden munkását, hogy egyesült erővel minél jobbat, minél tartalmasabbat nyujthassunk; hogy minél szilárdabbra füzhessük az összekötő kapcsot a nőneveléssel foglalkozók és az iránt érdeklődők között s hogy minél intenzivebben szolgálhassuk nönevelésünk érdekeit. Folyóiratunk történetére részletesebben az év végén fogunk visszatekinteni, amikor a 25 évfolyam tartalommutatóját is — vázlatosan legalább — összeállítjuk. Addig is ismételten ajánljuk folyóiratunkat szíves szeretetükbe. A szerkesztő.

*

A tanulók szünidei utazása. A Budapesten székelő «Idegenforgalmi és Utazási Vállalat Részvénytársaság igazgatósága, mely célba vette a szünidei tanulmányi kirándulások terjesztését ezen kirándulások egységes szervezésének sikerét az által is óhajtja kivívni, hogy ezen tanulmányi kirándulásoknak nemcsak technikai rendezését, hanem azok üzleti részének célszerű és könnyű lebonyolítására is vállalkoznék.

Ebbeli szándékát oly módon véli megoldani, hogy

1. magyarországi és külföldi tanulmányutakra utazással és teljes ellátással kombinált többféle tervet készítenének, amelyek közül az illető intézet tanári kara, belátása szerint, választhatna.

2. A tanintézetekben a tanári kar által kezelendő utazási takarékpénztárakat szerveznének, amelyek lehetségessé tennék, hogy az ifjúság évközben fillérenként takaríthassa meg a szünidei utazás költségeit; ezek szerint tehát felmentené egyrészt a tanárokat a jegyvétel, elszállásolás, kalauzolás, fogadás, étkezéssel, elszámolással stb.-vel járó gondok alól, másrészt pedig felélesztené az illető intézet növendékeiben a takarékosság ösztönét s az utazás kulturális fontosságának tudatát. Nevezett utazási vállalat az utazási költségek összegyüjtését az által kivánja megkönnyíteni, hogy e célra megfelelő számú kis könyvecskét és azonkívül postatakarékpénztári lapokat bocsátana az egyes intézetek rendelkezésére. Minden egyes könyvecske 40 szelvényt tartalmaz, melyeket egy koronánként időnként lehetne kiváltani. Az így összegyült, illetőleg befizetett 40 korona fejében az illető tanuló egy-egy tanulmányi kiránduláson vehet részt, ami őt azután is, apró pénzeinek gyümölcsözőleg hasonló módon leendő elhelyezésére fogja

ösztönözni. Az igazgatókra, vagy az osztályfőnökökre ilykép csak a szelvény kiszakításával és a begyült összegnek a postatakarékpénztárba való elhelyezésével járó csekély gond hárul. Kellő számú jelentkező esetében a vezető tanár ingyen utazhat.

*

A tanítónők választójoga. A fővárosi közoktatásügyi bizottságba a *tanító-képviselők* választásánál a tanítónők még csak nem is szavazhattak. Az igazságtalanság valóban kirívó volt, s ez indította a fővárosi tanítónőket arra, hogy a fővárosi tanügyi tanácsnok utján a választójognak reájuk való kiterjesztését kérjék. A fővárosi tanítónők jogos kérelmének leghívebb szószólója a főváros tanácsánál maga dr. Verédy Károly a székes főváros tanfelügyelője volt, ki azt szorgalmazta, hogy a tanítónőknek mind az aktiv, mind a passziv választási jogot adják meg. Az ő támogatásának nagy része van abban, hogy a fővárosi tanítónők ezentúl a választásokban aktiv részt vehetnek, noha meg nem választhatók. Ezen jog megadásának további szorgalmazásában reménykedve tekintenek a székesfővárosi tanítónők Bárczy István, fővárosi közoktatásügyi tanácsnokra, kinek jóakaratát a kérvény benyujtásakor már biztosítva találták.

*

A fővárosi öreg tanítók ünnepe. A főváros szolgalatában több mint 30 év óta működő tanítók tiszteletére rendezett ünnepen a tanítók kaszinójában Berzeviczy Albert kultuszminiszter is részt vett és meleg hangon emlékezett meg azokról az érdemekről, melyet a népnevelés derék munkásai a régi Pest megmagyarosítása körül szereztek. Nagy számmal vannak a nemes idealizmusban példát adó öreg tanítók a főváros szolgálatában. Az igazgatók között 47-et, az osztálytanítók között 14-et számoltunk össze a «Népnevelők Lapja» kimutatásában. Osztálytanítónőt és kézimunkatanítónőt e kimutatás 27-et tüntet fel, de míg a férfi tanítók között találtunk olyanokat, kik 1858 óta állanak a főváros szolgálatában, a tanítónők alkalmaztatására 1871-ig tudtunk csak visszatekinteni. Ebben az évben kezdték a főváros iskoláiban a tanítónőket először alkalmazni s az első három évben Csery Krisztina, Csuka Ilona, Dubasievits Antonia, Kafka Károlyné, Kempelen Gyuláné, Máltás Viktoria, Kassevits Fanni, Aczél Antonia, Grünstein Teréz, Landherr Emilia, Nagy Ferenczné, Rada Ilona, Wolkenberg Gyuláné, Bertalan Antalné, Fekete Berta, Gatta Borbála, Greszler Amália, Guary Etel, Lehel Pálné, Perényi Mártonné, Romocsa Emma, Sretvizer Lajosné, Szita Ida és Ürményi Emilia léptek a főváros szolgálatába. Igy jegyezte ezt fel a N. L. krónikása. Tudomásunk szerint azonban kimaradtak a jegyzékből Dorogsághy Dénesné, Freund Vilma, Herczog Sarolta és Schmelchegger Viktoria és talán mások is, kik szintén 1873 óta szolgálják a főváros nőnevelésügyét. Sokan kidőltek azóta a nehéz munkából, de a fentebbiek ma is erejük teljével végzik kötelességeiket. Megemlékezésünkkel mi is egy levélkét óhajtottunk fűzni az elismerésnek őket megillető koszorújába. Lankadatlan szorgalmuk és idealizmusuk szolgáljon az ifjabbaknak buzdító például.

*

Nők az orvosi kaszinóban. A budapesti orvosi kaszinó tagjait hetek óta foglalkoztatja az a kérdés, hogy orvosnő lehet-e tagja az egyesületnek. A kaszinó alapszabályai ugyanis kimondják, hogy a kaszinó tagja csak férfi lehet s így a választmány a maga hatáskörében nem vehette föl a tagok sorába Steinberger Sarolta dr. orvosnőt, aki fölvételért jelentkezett, hanem a döntést a közgyűlésre bízta. A közgyülés a napokban foglalkozott ezzel a kérdéssel Schulhof Jakab dr. főorvos elnöklésével. Az elnök megnyitó beszédében kijelentette, hogy a választmány 18 szavazattal 14 ellenében ajánlja az orvosnők fölvételét. Schwartz Artur dr. egyetemi magántanár többek nevében ellenindítványt nyujtott be s azt meg is okolta. Kijelentette, hogy csak arról van szó, hogy hölgyeket befogadjanak-e férfi-társaságba. Nem a nők ellen szavazunk — úgymond — hanem megtiszteljük őket és az ő érdekükben cselekszünk, ha a fölvétel ellen szavazunk. Liebmann Mór dr. egyetemi magántanár úgy fogja föl az ügyet, hogy a tagok a szavazatukkal dokumentálni fogják, hogy a kaszinó a modern korszellemmel lépést tart-e? Stern Samu dr. egyetemi magántanár nem fogadja el Schwartz tanár indítványát, a mely szerinte vét a kollegialitás ellen. Schwarc József, Schrank Simon, Salgó Jakab, Emődi Aladár, Erényi Jenő a választmány indítványa mellett foglaltak állást. Arányi Zsigmond, Sipos Dezső s többen szólaltak még föl a nők fölvétele ellen. Gáspár Ferenc dr. fejezte be a vitát, aki a külföldre hivatkozva, kívánja, mondják ki, hogy nő nem való férfiak klubjába. Az elnök névszerint való szavazást rendelt el, amelynek eredménye az lett, hogy a közgyülés 72 szavazattal 56 ellenében az orvosnők fölvételét nem tartja megengedhetőnek.

*

Spencer Herbert emléke a filozófiai társaságban. A filozófiai társaságnak Bokor József elnöklete alatt tartott legutóbbi felolvasó ülését teljesen Spencer emlékének szentelték. Az elnök ismertette Spencernek Magyarországhoz és a magyarokhoz való viszonyát s felemlítette, hogy a társaság Spencer halála alkalmával táviratilag kondoleált, amelyre meleg hangú köszönet érkezett.

Ezután Vadas József dr. felolvasta Pekár Károly dr.-nak Spencerről írt általános rövid életrajzát. Ismertette a fiatal Spencer életét, diákéveit, hirlapírói munkáit. Elmondja, hogy 1848-ban az Ekonomistba írt czikkei folytán lett figyelmessé rá a művelt világ. Majd a Társadalom-filozófia és a Fejlődés-filozófia című munkáinak alapterveit csinálta meg 1850—60-ig. Ezután így folytatja: «Mint láttuk, a napi politika köréből indult ki, az állam túlkapásai ellen szólalt fel. Azután kereste a társadalom törvényeit a Társadalmi Statiká-ban s így jön rá arra a kérdésre: mi a társadalom és milyen a társadalmi fejlődés. Így fogalmazza meg az általános fejlődési felfogást. A fejlődés-feltevés (1852) és a Haladás törvénye és oka (1857) című dolgozataiban. A társadalmi fejlődés kutatása a pszichológiai fejlődés kutatására viszi s 1855 ben megírja a Pszichológia alapelveit, melyben teljes erejében mutatkozik az éleselméjű gondolkodó, kit erre Mill Stuart, a nagy angol filozófus az emberiség legnagyobb elméi

közé sorol, s ki e művében Darwin hatalmas gondolatait előzi meg a szerves fejlődésről.»

Majd elmondja a szerző a Szintétikus filozófia, és a Pszichológia alapelvei folytatása megírásának körülményeit s végül szép szavakban hódol a tőlünk tovatünő lángész előtt és ámulattal és hódolattal mond köszönetet a magyar ész és a magyar elme nevében.

*

Békés vármegye iparkiállítása. A régi képviselőházban, hol azelőtt komoly férfiak tanácskoztak a haza sorsa felett, néhány hétre a jótékonyság tündérei ütöttek tanyát. Virágos kertté alakult az ülésterem, pompás ligetekben, finom női kezek kínálják hazánk legkülönfélébb iparát. Békés vármegye, mely megye területén építik majd a leendő *Népszanatoriumot* e nemes cél megvalósítására a legnagyobb akciót fejtette ki s gyönyörű kiállítására a volt bizottsági termeket foglalta le. Itt *Bartóky Lászlóné* kiváló szakértelemmel rendezett mindent oly ügyesen, hogy e megye ipari kincsei közé tanulni jöhettek az érdeklődők. Ott is volt az Erzsébet-nőképző száz növendéke két tanárnőjük vezetése alatt s Bartókyné nemcsak szívesen, de érdekesen magyarázott. Pompásak a megye szövései. Bartókyné által a nép üdvére behozott, *javított*, Erzsébet királyné által ajándékozott szövőszéken, egy takaros menyecske mutatta be a szövésművészetét A régi szövőszékek, melyeken a hajócskát jobbról-balról fárasztó módon kellett ide-oda tolni, sok tüdőbajnak s más betegségnek voltak, pl. a fiatal anya felhevülése folytán is, okozói. E javított szövőszék, gondos szerkezete mindezeknek elejét veszi.

Egy kenderrel fedett kunyhó előtt egy csinos parasztleány fon, festői népviseletben. Az ügyesen alkotott kunyhón be van mutatva a kender feldolgozásáig annak minden fokozata. A fonott száltól, a szövőszékig, innen a már önkezüleg szőtt anyagok változatos, színpompás áttörött, hímzett, használatra kész ezerféle tárgyak halmazához jutottunk. A minták eredetiek, régiek, s akárhány példánya még nem közhasználatos, pedig ilyen alkalmak vannak arra teremtve, hogy tanítónők, érdeklődők, iparművészettel foglalkozók másoljanak, tanuljanak, gyüjtsenek, mely anyag aztán pompásan feldolgozható, rekonstruálható, modernizálható. Buzdított is minden érdeklődőt Bartókyné a minták másolására, mert nálunk, hol hasonló alkalmak nem sűrűek, mintáink még nem közhasználatúak, csak így menthető meg egy-egy eredeti szép minta az elenyészéstől.

Legérdekesebb volt a parasztszoba, az ősi faragások, antique párnacsupok; ez értékes gyüjtemény legjobb mértékei a muzeum vásárlása. A parasztszobákban dívó «dísz törülközők» pompás szövése általános feltünést keltett szakértők előtt, gyönyörűek a szőnyegek stb. stb. A szakértelemmel rendezett kiállítás, a kiállított dolgok érdekes s értékes volta mellett bizonyítanak Radisics Jenő iparművészeti igazgató érdeklődése s a muzeum számára igért vásárlása is.

Ezen a területen találjuk két további teremben Békés megye városai iskoláinak kiállítását is. A remek dolgok sokasága, egy-egy darabnak művészi kivitele egyszerűen meglepő. A mit türelem, ügyesség, női kezek finomsága, izlés megteremthet, az itt mind képviselve

volt. A békés-csabai s orosházi polgári leányiskola munkái voltak kiállítva. Tanítónők technikai tudásáról bizonyítanak a gyönyörű, szebbnél-szebb kézimunkák. Megkapó *Richard Irma* szarvasi tanítónő hímzéssel egyesített festése. Ecset és tű vetélkedik egymással a kivitel finomságában s egészíti ki egymást harmonikus egységben. Bámulatosak az orosházi továbbképző tanfolyam fehér hímzései. Vezetője *Liedemann Margit.* Amit áttörés, kifogástalan hímzés terén el lehet érni, az itt mind, a legszebb kivitelben képviselve volt. A fehérhímzés művészete nehéz, kultusza nem is általános, talán azért akadt annyi őszinte bámulója e szakasznak. Épen így gyönyörködtek *Haan Emma* tanítónő sokoldalú ügyességében, minden technikát, úgy látszik, játszva kezel, mert beszédes alkotásaitól, melyek hímzett napernyő, point-lace ruha és sok más használható szép tárgy alakjában dícsérték készítőnőjük tudását, alig tudott megválni a hölgyközönség. *Deker Irén* kézimunka-tanítónő hímzett, festett teljes felszerelésében többféle technikát, mint aranyhímzés, csipkevarrás, bársonyfestés stb., mutató oltárt, melyet az elhalt Schlauch biboros rendelt meg a derék készítőnőnél. Ez oltáron állott Strobl készítette boldogult Erzsébet királynénk gyönyörű mellszobra. Kegyelettel közeledett mindenki e fájó emléket idéző szobor elé s őszinte szívből, megindultan adakozott az oltár lépcsőjén álló perselybe a népszanatorium javára.

Az említett tanítónő bámulatos kézügyessége mellett, még egynéhány más kiállító tanítónőtársával, társadalmunk egy sajgó bajának eleven bizonyítéka: a tehetségét nem értékesítheti, mert *állás nélküli,* csüggedő leány. Szándékosan időzünk tovább az iskolák kiállításánál, mert itt is, mint mindenütt általában iskolák kézimunkatanításánál, nem találjuk a sok kész dolog között a *dolgok elejét.* Keresünk, kutatunk s a békés-csabai polgári iskola szakaszában elrejtve, az ajtó mögött látunk egy pár *horgolt mintát.* Három-három horgolt csipke van előírva a polgári leányiskola egyik osztályába. Ennyi volt az egész. Itt a *kezdet eleje* s ezzel megszakadt minden. Folytatást, fejlődést, összefoglalást, ismétlést nem látunk sehol! Elképzelhetetlen az, hogy azok a növendékek, attól a horgolt csipkétől hogyan jutottak a horgolt függönyig? Melyik úton s milyen fokon haladtak a point-lace-ig, a spanyol hímzésig, megfejthetetlen, hogy hogyan érték el például a fehérhímzésnek azt a magas fokát?! Ennek az iskoláját volna kívánatos valahol látni! Munkatanítónőinknek oly kevéssé vált tudásuk öntudatossá, hogy talán bizony még szégyelnék is egy ilyen mintaszerű tanulságos kiállítást rendezni, hanem inkább szolgálják a laikus elem felületes kívánalmait, ahelyett, hogy *ők művelnék, s tanítanák* őket. A tanítás ötletessége élesen kirí minden kézimunka-kiállításon mindenütt. Hol annyi a hajlam, annyi az akarat, mint azt itt is láttuk tanítónőinkben, kár, hogy nem tanítjuk meg őket — *tanulni s tanítani.* *P. J.*

*

A modern asszony. (Az Uránia-szinház új darabja.) Tudományos szinházunk, melynek vezetősége dicséretes szorgalommal és ügyességgel igyekszik azon, hogy a közönség érdeklődését komoly tárgyak

felé irányítsa, ime egy egészen időszerű és érdekes darabot vett fel műsorába. Címe: «A modern asszony», irták Ráth István és Ráth Imre. A darab, mint már mondtam, érdekes és időszerű. Bizonyságot tesz a szerzők tudásáról, írói hivatottságáról és élénk élelmességéről. A magam részéről csak egy kivetni valót találtam rajta: azt, hogy a «modern asszony»-t mint önálló, különleges jelenséget — hogy úgy mondjam — a «specialitás»-t ábrázolja, holott azt hiszem, a modern asszony épp úgy csak egyik tagja, egyik alakja a modern társadalomnak, mint a modern férfi. Ám a «modern férfi»-ről senkise fog darabot írni, jóllehet az ő foglalkozásairól, küzdelmeiről, kenyérkereső viszontagságairól, életmódjáról akadna annyi elmondanivaló, mint amennyit a nők hasonló ügyeiről elmondhatunk.

A köztudatban a kenyérkereső nő, az önálló nő még mindig érdekes, ritka és excentrikus kivételként szerepel. Ám akik valóban pártolják a nők kenyérkereseti önállóságát, azok mind arra törekszenek, hogy az önálló nő fogalmát minden különleges és rikító vonástól megtisztítsák. S mire a női önállóság csakugyan diadalra jut, akkorra nem is lesz operett-alak a doktorkisasszony, a női ügyvéd, a női professzor, s nem is lesz külön magyarázatok és illusztrációk tárgya maga a modern asszony.

Manapság már a feltétlen emancipáció hívei is kezdik belátni, hogy a nőkérdés nem magában álló dolog, hanem egyáltalán csak korunk egyéb nagy érdekeivel — így a társadalmi fejlődéssel, a munkáskérdéssel való szerves összefüggésében válik jelentőssé. Kívánatos haladás volna, hogy nálunk is mindinkább elismerjék ezt az elvet, mely egyedüli biztosítéka a rendszeres haladásnak és a sikernek. Az Uránia-szinház darabja pedig épp ennek az elvnek ellentétét hirdeti és szemlélteti, számos változatokban.

Egyébként szórakoztató és tanúlságos látványosság. 130 képben bemutatja minden világtáj minden genre-ü asszonyait, a Fidzsi-szigetek és a Kongo-part lakóitól a Wellesley-College és a Bois de Boulogne hölgyeiig. «Wellesley-College» és az «Irónők lakomája», «Leányok a hivatalban», «Az egyetem» című képek igen érdekesek, és hálásak vagyunk a szerzők iránt, amiért ezeket bemutatták. A darab harmadik felvonása, «akik uralkodnak», kissé hosszúra nyúlik. Tartalmát jobbára a divathölgyek életéből meríti, és ezeknek élete igazán nem szolgáltat egy egész felvonásra való anyagot. Különösen pedig nem felel meg ez a felvonás a darab címének: ezek a ruhát-válogató, ruhát-próbáló, fésülködő és cifrálkodó hölgyek cseppet se «modern»-ek. Ilyen hölgyek minden korban voltak és lesznek is. Valamint voltak mindig olyan hölgyek is, akik ölebeket tartottak és azokat mindenféle módon ápolgatták és dédelgették. Ezt már az öreg Molière is megírta annak idején. Minde hiúságok és apróságok nem a modern nő sajátos vonása.

Az igazán modern nőt — a nő eme typusát, mely korunk viszonyaiból született és e viszonyokat jellemzi: a szerzők csak a második felvonásban tárgyalják. Ezért a felvonásért érdemes megnézni a darabot.

N. E.

*

A Mária Dorothea Egyesület «Győri Köre» a jelen tanévben is komoly tevékenységet készül kifejteni. Egy nagy sikerű felolvasó estélye már volt. Ez estélyt a kör tevékeny alelnöke Nagy Gizella polg. iskolai igazgatónő rendezte, kinek sikerült előadóúl Récsey István urat megnyerni. Récsey tanulságos előadását falra vetített képek bemutatásával élénkítette s ezzel az élvezetes előadás hatását nagyban fokozta. Reményünk van a tartalmas dolgozat közölhetése, ezért ezuttal csak azt jegyezzük meg, hogy a M. D. E. «győri köre» hasonló színvonalon tartott estéivel nemcsak magának szerez népszerűséget, de a város intelligenciájának is nagy szolgálatot tesz s a kultura fejlődését és megkedvelését Győrött nagyban elősegíti. Az említett decemberi estélyen is, mint rendesen, kiváló működvelők zene- és ének-előadásaiban is gyönyörködött a jelenvolt előkelő és nagyszámú közönség, mely már is érdeklődéssel várja az egyesület legközelebbi felolvasó estéjét, melynek rendezését Karsay Jolán úrnő, az állami tanítónőképző intézet igazgatója, a M. D. E. győri karének elnöke volt szíves magára vállalni.

*

A Mária Dorothea Egyesület tanítónői szakosztályának január havi ülését Sebestyénné Stetina Ilona elnökségével szép számú, jórészt fővárosi tanítónőkből álló közönség jelenlétében tartották meg. Az ülésen az elnök bejelentette, hogy Berzeviczy Albert meleghangú levélben köszönte meg a szakosztály üdvözlő feliratát, s köszönő levelet kapott a szakosztály Herich Károlyné, Katonáné Thuránszky Irén és Tóth József tanfelügyelőtől is, a hozzájuk intézett részvétiratért. Megemlékezik az elnök arról az őszinte jóakaratról, mellyel dr. Verédy Károly a tanítónők érdekeit mindenkor felkarolta, különösen most, midőn a fővárosban választási jogaikért küzdöttek. A szakosztály az elnök indítványára köszönetet szavaz ezért dr. Verédy Károly tanfelügyelőnek. Ugyancsak az elnök indítványára üdvözlő levelet intéz a szakosztály Zsilinszky Mihály közoktatásügyi államtitkárhoz, abból az alkalomból, hogy a király a Lipót-rend középkeresztjével tüntette ki. Az ülésen Medveczky Kornél tartott «Művészeti tanulmányok» címen tartalmas és nemzeti érzéstől duzzadó előadást. A jelenvoltak szíves tapsokkal jutalmazták a poeta lelkű előadót és szíves ovációkban részesítették a másik előadót is, Major J. Gyula zeneszerzőt, 25 éves tanári jubileuma alkalmából. Major a szinfoniáról értekezett és bemutatta Freund Alice kisasszonnyal zongorán saját IV. szinfoniáját, melyet legközelebb Berlinben és Drezdában játszanak a filharmonikusok. A zenemű szépsége őszinte tapsokra ragadta a jelenvoltakat, kik melegen gratuláltak a magyar zeneszerző kiváló alkotásához.

A gyűlés végén *a főv. tanítónők és óvónők betegsegítő «Erzsébet királyné» alapítványának* bizottsága köszönetet mondott a decz. 12-én tartott hangverseny eredményeért a rendezőknek, Révy Ferenc igazgatónak, Odor Emilia tanítónőnek és a közreműködőknek. A hangverseny tiszta jövedelme 445 kor. és 38 f. tett; az alapítvány vagyona jan. 6-áig 535 korona.

Mert ilyen hangversenyt nem minden évben rendezhet a bizottság, azért az 1904. év nov. és decz. havában karácsonyi kézi-

munka vásárt tervez valamely alkalmas ingyenes helyiségben, amelyre majd meghívja a nagyközönséget; a bizottság erre vonatkozó felhivását és kérelmét valamennyi főv. tanítónőnek és óvónőnek junius elején küldi el. Kézimunka adományok beküldését előre bejelentették: Aczél Antónia, Aranyi Lipótné, Bán Aladárné, Csukási Ilona, Doroghsághy Dénesné, Erendits Mária, Farkas Ilona, Farkas Edith, Fischer Sarolta, Fráter Eszter, Fráter Zsófia, Fráter Anna, Freund Vilma, Gergely Andrásné Gorzaleczky Ilona, Göőz Józsefné, Grünstein Teréz, Heim Rozina, Hercog Sarolta, Komáry Erzsébet, Kont Gyuláné, Lukics Mária, Nemecskay Irma, Ócska Ignácné, Radnai Jenőné, Stauffer Adolfné, Szántó Antalné, Táborszky Andrea, Weiszberger Antónia.

A már megalakult bizottság a gyűlésen a következő tanítónőkkel és óvónőkkel bővült: Arthold Józsa, Dorogsághi Dénesné, Fischer Sarolta, Fráter Eszter, Fráter Zsófia, Freund Vilma, Radnai Jenőné, Lieszkovszky Irma, Tabódy Erzsébet, Weigert Rezsőné, Csery Kálmánné, Jausz Gizella, Fröhlich Erzsébet, Gőth Ilona, Gerzsó Rózsi, Halász Sarolta, Lakits Olga, Meguscher Irma, Rákosi Margit, Sturcz Györgyné, Tatay Janka, Wilhelm Franciska, Winterstein Hermin, Szentkirályi Ella, Ujházy Irma, Weigert Rezsőné, Pál Berta, Vidéky Apollónia, akik elhatározták, hogy az alapítvány járulékának befizetésére márczius elején szólítják fel az összes főv. tanítónőket és óvónőket. Végül elhatározták azt is, hogy Bárczy István dr. főv. tanácshoz küldöttséget menesztenek az alapítvány erkölcsi támogatása végett.

A legközelebbi szakosztályi gyűlést február 13-án tartják, amikor Tutsekné Betthoff Lilly és Rózenberg Auguszta fog felolvasni.

*

Külföldi női mozgalmak: *Franciaországban a Nobel-díj* magas tudományos kitüntetésében az idén egy asszony is részesült. *Pierre Curie asszony* férjével egyetemben fedezte fel *a Rádiumot*, melynek óriási intensive kisugárzása — ezerszeresen erősebb a Röntgen-sugaraknál — a tudományra kiszámíthatatlan fontossággal bir. Curie asszony férje a Sorbonne tanára, ő pedig lengyel születésű nő a párisi egyetemen tanult és promovált s a Sévres-i elemi tanítónőképzőn tanítónő. *Hollandia* második női ügyvédjének van Dorp kisasszony első fellépését a törvényszék előtt, tárgyilagos plaidoyer-ja s fellépésének tapintatos volta miatt egyhangúan dicsérik a hollandi lapok. Ugyancsak *Hollandiában* a kultuszminiszterium javaslatba hozta, hogy az orvosi, mathematikai s természettudományi doktorátust mindenki elérhesse, ki felsőbb polgáriskolai vizsgálatokat tett. Azonkívül a a görög nyelv a gymnáziumokon általában fakultativ legyen s csak nyelvészek és theologusokra legyen kötelező. *Skótországban* Miss Johanna Forbes, az első női tagja az aberdeeni egyetem vizsgáló bizottságának. *Finnországban* közelebbről nevezték ki az első női gyárinspektort. Hivatására nézve e hölgy népiskolai tanítónő. Nehéz feladata van, mert a férfi inspektorok felügyelete helyhez van kötve, míg neki ellenőriznie kell az egész ország gyárait, melyekben nők dolgoznak. Ez ideig Finnországban 22000 nő foglalkozik ipar- és kereskedésben.

IRODALOM.

Gaal Mózes: A HÁROM KENYERES PAJTÁS. Ifjúsági regény. Athenæum. 1904. Ára 3 korona.

Kedves történet, kedvesen megírva. Három ifjú Máli néninél van koszton s együtt jár iskolába. Tehetsége csak az egyiknek van, a vékony dongájú Gazsinak, aki korán elárvult s jó emberek kegyelméből folytatta iskoláit. Bódi és Menyus is megpróbálkoztak az iskolával, de csakhamar átlátták, hogy nem erre termettek s inkább akartak jó mesteremberek lenni, mintsem tökéletlen urak. De a különböző sors nem választotta el őket, hűségesen kitartottak egymás mellett s Gazsi egyszerű pajtásai szerető támogatásának köszönhette részben, hogy híres festő lett belőle.

Nevelő szempontból is értékes munka, mert a szorgalomnak, kitartásnak s baráti hűségnek valóságos mintaképeit mutatja be. Nyelve, bár nem épen zamatosan népies, mégis eléggé magyaros arra nézve, hogy kárt ne tegyen a gyermekek nyelvérzékében. A könyv kiállítása igen csinos, Mühlbeck Károly eredeti rajzai díszítik.

Két megjegyzést azonban nem hallgathatok el: Miért *vöröshajú* az irgalmatlan vámszedő? Talán a közmondás illusztrálására? S csakugyan egy kategoriába tartozik Zrinyi Miklós Sobri Jóskával, ahogy a 72. lapon olvasom. «... magyar darabokat fognak játszani a nagy szigetvári *Zrinyi Miklósról, Sobri Jóskáról s más effélé hires emberekről?!*» Szépséghibák! *hp.*

*

A) HANGUTÁNZÓ KÉPES ABC; *B)* TANÍTÓK ÚTMUTATÓJA és *C)* HANGUTÁNZÓ OLVASÁS- ÉS ÍRÁSTANÍTÁS. Mindhárom könyvet írta dr. *Göőz József.* Budapest, 1904. Lampel Robert (Wodianer F. és fiai). Ára az elsőnek 60 fillér, a másodiknak 3 kor. 40 fillér, a harmadiknak 3 kor.

Dr. Göőz József csodálatos lelkesedéssel s a gyermekek iránt való rajongó szeretettel írta meg a fentemlített három könyvet. Ott lüktet ez a szeretet a könyvek minden sorában, s magával ragadja és gyönyörködteti még a felnőtt embert is, mennyivel bűvösebben hathat a növendékekre, azt könnyű elképzelni. Göőz módszertani utasítást akar adni a gyermekek tanítására s könyve minden sorából látszik, hogy tanításközben ő magát adja és teljesen odaadja a gyermeknek. Boldog gyermek, kinek tanítója ilyen módszerrel bír. Együtt örül, élvez, dolgozik, játszik, énekel a gyermekkel, megragadja minden érzékét, uralkodik minden érzésén, s a betűk az olvasás, a tudás birodalmába ragadja magával — talán kissé erőszakosan, hirtelen, —

de ellenállhatatlanul. Göőz pontos utasitást ad könyveiben eljárására. Eltanulja-e valaki tőle, el tudja-e tanulni: előttem kérdéses. Mert ahhoz, hogy így tudjon valaki tanítani, mint Göőz: felette élénk temperamentum és nagy hivatás- és gyermekszeretet kivánatos. De épen ezért kellene Göőz könyvét mindenkinek olvasni — akár híve a fonominikai olvasás tanításnak, akár nem — mert egyet, a legfőbbet a lelkesedést, a szeretetet láthatja belőle, s megértheti, hogy enélkül nincs élet, nincs siker a tanításban. A pedagogiai lapokban vita tárgya lehet, hogy Göőzt, vagy Pétert vagy Tomcsányinét illeti-e a feltalálás érdeme. Én egyet kétségtelennek látok: Göőz könyve minden ízében gondolatébresztő, igazi magyar nemzeti szellemben a gyermek minden oldalú képzésére törekszik és megbecsülhetetlen példát uyujt a fáradhatatlan, lelkes önfeláldozó tanítói munkára. Ezért őszintén és melegen ajánljuk minden tanítónak, hogy Göőz könyveit figyelemmel forgassa. *S. I.*

Pályázat.

A Péterfy tanítványok alapítványának 2445.47 kor. tőkéje után 1904. év márczius 18-án esedékes évi kamat élvezetére alulirott egyesület pályázatot hirdet.

Az alapítólevél értelmében: Az alapítványi segélyt csak olyan nő-folyamodó nyerheti el és pedig vallásra, nemzetiségre, korra és tanulmányainak minőségére és tartamára, vagy állására való tekintet nélkül (akár különben is tagja a Mária Dorothea-egyesületnek, akár nem), a ki az alábbi intézetek egyikében, nevezetesen:

a) a m. kir. állami Erzsébet Nőiskolában, (előbb állami elemi és polgári iskolai tanítónőképző intézet), VI. ker., Andrássy-út 65. sz. a.

b) az országos kisdedóvó egyesület képző-intézetében, VII. ker., Szegényház-tér 7. sz. a.,

c) a Fröbel-féle nőegyesület kisdedóvó képző-intézetében, VI. ker., Bajza-utcza 27. sz. a., (előbb V. ker., Széchenyi-téren), végül

d) a m. kir. állami mintarajztanoda és rajztanárképző-intézetben, VI. ker., Andrássy-út 71. sz. a., mint rendes vagy vendéglátogató növendék Péterfy Sándor tanárnak tanítványa volt és ezt hiteles bizonyítványokkal igazolja. Az elaggott vagy munkaképtelenné vált, vagy nagy anyagi szükségben szenvedő és különösen a tanítással és neveléssel tényleg foglalkozott tanítványok előnyben részesítendők.

A kellőképen felszerelt bélyegtelen folyamodványok 1904. évi márczius hó 1-ig küldendők a Mária Dorothea-egyesület elnökségéhez czimezve, Budapest, VIII. ker., Orczy-út 6. sz. alá.

Budapesten, 1904 január 18-án.

A Mária Dorothea-egyesület nevében:

Radnai Jenőné,
titkár.

özv. Herich Károlyné
alelnök.

Lázárné Kasztner Janka,
pénztáros.

Felhivás előfizetésre.

A „Nemzeti Nőnevelés“ az 1904-ik évben — a régi zászló alatt, a régi jelszóval — huszonötödik évfolyamát kezdi meg. Főtörekvése: hogy tehetsége szerint hozzájáruljon nőnevelésünk nemzeti szellemben való tovább fejlesztéséhez, s hogy összekötő kapcsúl szolgáljon mindazok közt, a kik nőnevelésünknek e szellemben munkásai.

A „Nemzeti Nőnevelés“ az egyetlen nőnevelési szakfolyóirat irodalmunkban.

A „Nemzeti Nőnevelés“ a legolcsóbb pedagogiai folyóirat.

Két oly körülmény, a mely okot s módot szolgáltat folyóiratunk pártolására, mely csak tömegesebb részvétel mellett tarthatja fenn magát áldozatok nélkül.

A „Nemzeti Nőnevelés“ az 1904-ik évben is megjelen (az iskolai nagy szünet idejét kivéve) minden hónapban három nyomott ívnyi terjedelemben.

Előfizetési díj: egész évre 4 kor.

Csak egesz évre nyitunk előfizetést; de az előfizetési összeg két részletben való lefizetését is elfogadjuk.

Az előfizetési pénzek a „Nemzeti Nőnevelés“ címe alatt a VI. kerületi állami polg. iskolai tanítónőképző intézetbe (István-út); a folyóirat szellemi részét illető közlemények Sebestyénné Stetina Ilona szerkesztőhöz (VI., Bulyovszky-utca 28. sz.) küldendők.